

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD
ZABYTKAMI DLA MIASTA PUŁAWY
NA LATA 2023-2026**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp **2**
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami **2**
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce **4**
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego **5**
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego **16**
 - 5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami obowiązującymi na poziomie Miasta **16**
 - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy **29**
 - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy **30**
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy **30**
 - 5.3. Zabytki nieruchome na obszarze Miasta Puławy **31**
 - 5.4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego **45**
 - 5.5. Zabytki archeologiczne w gminnej ewidencji zabytków **46**
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta. Analiza szans i zagrożeń **48**
7. Założenia programowe oraz zasady oceny realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami **51**
8. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami **56**
9. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami **56**
10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków **64**
11. Podsumowanie **66**
12. Bibliografia **67**
13. Spis tabel **67**

1. WSTĘP

Przedmiotem opracowania „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy na lata 2023-2026” jest całokształt dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych gminy. Głównym jego celem jest określenie zasadniczych kierunków działań inicjowanych i podejmowanych przez władze gminy na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami – włączając również działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne powiązane z ochroną dziedzictwa kulturowego.

Już z samej swej nazwy i definicji określonej w ustawie z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami czteroletni program opieki nad zabytkami jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji. Obecny program na lata 2023-2026 jest kontynuacją programu z lat 2019-2022.

W programie zostały określone zadania, jakie powinny być realizowane w latach 2023-2026, przy uwzględnieniu planów i możliwości organizacyjno-finansowych gminy. Program wskazuje kierunek, w jakim należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami na terenie Miasta Puławy: formułuje zadania i podpowiada sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych założeń ochronnych, organizacyjnych, finansowych, edukacyjnych i promocyjnych.

Istotnym elementem procesu związanego z ochroną dziedzictwa kulturowego jest zaangażowanie w te działania organizacji pożytku publicznego oraz placówek edukacyjnych i instytucji kultury. Rolą władz samorządowych w tym względzie jest tworzenie warunków do powstawania takich inicjatyw oraz ich wspieranie i stymulowanie.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Według ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840, Dz.U. z 2023 r. poz. 951) do obowiązków wójta, burmistrza lub prezydenta miasta należą w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy art. 22, ust. 4;
- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art. 18 i 19);
- sporządzanie programu opieki nad zabytkami (art. 87);
 - program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;

- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa cele opracowania programu opieki nad zabytkami. Są to:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Należy pamiętać o tym, że każda gmina ma swoją specyfikę – różny jest jej krajobraz kulturowy, struktura własności zabytków itd. – wszystko to ma wpływ na możliwości realizacji celu, jakim jest ochrona dziedzictwa kulturowego gminy.

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym do zakresu działania samorządu gminnego należy wykonywanie zadań publicznych o charakterze lokalnym w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, niezastrzeżonych ustawami na rzecz innych podmiotów (art. 2 i 6). W szczególności zadania własne obejmują sprawy min.: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody, kultury - w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz promocji gminy.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Znaczenie dziedzictwa kulturowego oraz zadania państwa związane z jego ochroną znajdują się w zapisach najwyższego aktu prawnego – Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483, Dz.U. z 2001 r. nr 28, poz. 319, Dz.U. z 2006 r. nr 200, poz. 1471, Dz.U. z 2009 r. nr 114, poz. 946):

- art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju;
- art. 6. ust. 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju;
- art. 6. ust. 2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Pozostałe akty prawne powiązane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami to:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2023 r. poz. 977);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2023 r. poz. 682, Dz.U. z 2020 r. poz. 2127);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 r. poz. 2556, 2687, M.P. z 2022 r. poz. 969, 1009, Dz.U. z 2023 r. poz. 877);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r., poz. 916, 1726, 2185, 2375);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2023 r. poz. 344, 1113);
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 194, Dz.U. z 2019 r. poz. 2020);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. z 2015 r. poz. 110, 774);

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 r. poz. 81);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenie rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2021 r. poz. 56);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2022 r. poz. 1388, 2053 – wygaśnięcie z końcem dnia 31 grudnia 2023 r.);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2004 r. nr 212, poz. 2153);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. z 2004 r. nr 30, poz. 259);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz.U. z 2011 r. nr 89, poz. 510);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz.U. z 2004 r. nr 71, poz. 650);
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 2022 r. poz. 385);
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. z 2022 r. poz. 2393);
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164, Dz.U. z 2018 r. poz. 398, Dz.U. z 2019 r. poz. 2020).

UWARUNKOWANIA KULTUROWEGO	ZEWNĘTRZNE	OCHRONY	DZIEDZICTWA
--------------------------------------	-------------------	----------------	--------------------

Niniejszy dokument jest zgodny z założeniami polityki krajowej dotyczącej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zawartej w dokumentach połączonych na trzech poziomach: ogólnokrajowym, wojewódzkim i lokalnym.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami to dokument strategiczny uchwalany przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Obowiązywanie dotychczasowego programu zakończyło się w dniu 31 grudnia 2022. Obecnie trwają przygotowania Programu na lata 2023-2026.

Cel główny Programu 2019–2022 został sformułowany następująco: „Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”, jego realizacja została zaplanowana poprzez trzy cele szczegółowe i przyporządkowane im kierunki działań:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
 - Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.
2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami,
 - Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
 - Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.
3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego,
 - Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości;
 - Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004–2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych.

W dokumencie zostały sformułowane następujące cele strategiczne i częściowe:

Cel strategiczny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach;

Cele częściowe:

1. Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury;
2. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3. Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury;
4. Wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego dóbr i usług kultury;

5. Poprawa warunków działalności artystycznej;
6. Efektywna promocja twórczości;
7. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
8. Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Określone w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury cele mają być realizowane poprzez programy operacyjne. W Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 zostało zaplanowanych 11 programów operacyjnych Ministra Kultury. Programy te stanowią podstawę do ubiegania się o środki Ministra Kultury na zadania z zakresu kultury realizowane przez jst, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze.

Programy operacyjne określają cele, zadania, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców i wskaźniki monitoringu. Wdrożenie programów operacyjnych wymagało zmiany dotychczasowego systemu finansowania zadań ze środków Ministra Kultury, a tym samym zmian legislacyjnych oraz organizacyjnych.

W programie operacyjnym „Dziedzictwo kulturowe” wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Priorytet I programu koncentruje się na poprawie stanu zachowania zabytków, ich kompleksowej rewaloryzacji, zwiększeniu roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczeniu zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę. Priorytet II obejmuje zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Uchwałą nr 8 z dnia 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów została przyjęta Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), będąca aktualizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 przyjętej w 2012 r.

Jest to strategiczny instrument zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. Określa odpowiedzialny rozwój jako ten, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń. Dokument przedstawia cele, wskazuje sposób ich osiągania, określa wskaźniki a także wskazuje najważniejsze projekty służące realizacji założonych celów.

Główny cel SOR został określony jako „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

W opisie głównych obszarów koncentracji działań znalazły się również zadania powiązane z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytków.

Jednym z projektów strategicznych w obszarze e-państwo jest digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

Z kolei w obszarach wpływających na osiągnięcie celów strategii wyszczególniono m.in. Kapitał ludzki i społeczny, w którym to obszarze jednym z kierunków interwencji jest wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej. W ramach tego kierunku zaplanowano działania do 2030 r. oraz projekty strategiczne. Są to:

Działania:

- Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO);
- Wzmocnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

Projekty strategiczne:

- Rozwój czytelnictwa – projekt ma na celu poprawę stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmocnienie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy;
- Kultura obywatelska – projekt obejmuje szereg inicjatyw, których celem jest wzmocnienie postaw obywatelskich m.in. poprzez działania

- kulturalno-edukacyjne, wzbogacanie kultury popularnej o elementy i wartości kultury wysokiej, wspieranie projektów o charakterze lokalnym i oddolnym, wzmacnianie organizacji i struktur stanowiących naturalne przestrzenie rozwoju postaw obywatelskich (np. uniwersytety ludowe, organizacje harcerskie, grupy rekonstrukcyjne);
- Niepodległa 2018 - program budowania kapitału społecznego i wspólnoty obywatelskiej, zogniskowany wokół obchodów 100 rocznicy odzyskania niepodległości Polski (obejmujący m.in. kształtowanie postaw patriotycznych, budowanie pamięci zbiorowej i spójnego wizerunku Polski, włączanie obywateli do działania na rzecz dobra wspólnego);
 - Dziedzictwo buduje wspólnotę – utworzenie sieci muzeów historycznych, których głównym celem jest opowiadanie o historii Polski z różnych perspektyw. Dzięki synergii uzyskanej w wyniku współdziałania w sieci, możliwe będą wspólne: budowanie dostępności (np. poprzez system biletowy), promocja w kraju i za granicą, a także realizacja przedsięwzięć edukacyjnych i wystawienniczych;
 - Kultura/Dziedzictwo/Wspólnota – wdrożenie instrumentów wsparcia finansowego i pozafinansowego dla bibliotek, domów kultury oraz archiwów państwowych. Planowane jest uruchomienie trzech typów programów: – wspieranie projektów, które pozwolą bibliotekom funkcjonować jako lokalne centra aktywności społecznej oraz miejsca dostępu do wiedzy, jak również zdobywania umiejętności korzystania z nowych technologii; – wspieranie realizowanych przez archiwa państwowe projektów animacyjno-edukacyjnych, w ramach których wzmacniana będzie wiedza społeczności lokalnych o ich dziedzictwie historyczno-kulturowym, przy jednoczesnym uwzględnieniu rozwoju wspólnoty w oparciu o lokalne zasoby i potencjały oraz promocji regionów; – wspieranie projektów, w ramach których domy kultury będą animowały integrację lokalnych społeczności wokół kluczowych problemów lokalnych;
 - Kolekcje – w ramach programu wspierane będą państwowe i samorządowe instytucje kultury a także inne organizacje, w działaniach polegających na tworzeniu i rozwijaniu narodowych i regionalnych kolekcji sztuki współczesnej oraz kolekcji muzealnych, a także w działaniach na rzecz powstawania nowych dzieł muzycznych, ich prawykonań, po popularyzacji i udostępniania w przestrzeni publicznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Dokument został przyjęty Uchwałą Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. i stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Jego celem głównym jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Odnosi się on do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (Kapitał ludzki i społeczny). Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

W ramach celu szczegółowego 2. wyróżniono następujące priorytety:

- 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze;
- 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury;
- 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury;
- 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę;
- 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

Najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski jest Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030. Dokument łączy planowanie przestrzenne ze społeczno-gospodarczym oraz formułuje postulaty w celu przywrócenia w Polsce ładu przestrzennego i usprawnienia systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Jako kraj Unii Europejskiej, o coraz bardziej otwartej gospodarce i społeczeństwie, Polska stoi przed wieloma wyzwaniami związanymi z procesami globalnymi. Wyzwania te mają one charakter polityczny, gospodarczy, środowiskowy, demograficzny, społeczny a także kulturowy (zmiany wzorców zachowań).

W dokumencie sformułowany został cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania jako „efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych

celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie” oraz sześć ściśle ze sobą powiązanych i dopełniających się wzajemnie głównych celów:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej równowagę rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Niniejszy dokument został sporządzony przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych wynikających z dokumentów na poziomie wojewódzkim i powiatowym i jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi w wojewódzkich i powiatowych dokumentach programowych oraz z dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej Miasta Puławy.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. została przyjęta uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 20 marca 2021 r. Jest to najważniejszy dokument, zawierający wizję rozwoju Województwa Lubelskiego, cele strategiczne oraz kierunki działań, wynikające z rozpoznania realnych i najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu. W dokumencie zaproponowano i przyjęto model zrównoważonego rozwoju województwa, oparty o cztery filary: rozwój ma być zrównoważony, ukierunkowany na wysoką jakość życia, stymulowany racjonalnymi wyborami strategicznymi oraz integrujący zasoby i potencjały.

Na tej podstawie sformułowane zostały cztery cele strategiczne:

1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych;
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych;
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu;
4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

Wśród celów operacyjnych przyporządkowanych 3. celowi strategicznemu znalazł się cel 3.4. - Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu i odpowiednie kierunki działań/interwencji:

- Kreowanie, rozwijanie oferty i infrastruktury ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce;
- Wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o marki regionalne i terytorialne – pakietowanie i sieciowanie, w tym kształtowanie spójnego układu szlaków rowerowych o znaczeniu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- Rozwijanie produktów i ofert wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (m.in. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe), np. utworzenie Centrum Historyczno- Archeologicznego „Grodów Czerwieńskich”;
- Organizacja punktów usług i obsługi dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);
- Upowszechnianie nowoczesnych, wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury i informacji o zasobach przyrodniczych;
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);
- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;
- Integracja współpracy, promocji, informacji i zarządzania w turystyce w oparciu o działający w Polsce system: Polska Organizacja Turystyczna – Regionalne Organizacje Turystyczne – Lokalne Organizacje Turystyczne;
- Rozwój usług i infrastruktury sportowej, rekreacyjnej;
- Upowszechnianie i rozwój sportu wśród różnych grup społecznych i środowiskowych;
- Wspieranie przedsięwzięć sportowych w regionie oraz promowanie upowszechniania kultury fizycznej;
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

Aby przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe walory województwa lubelskiego mogły stanowić istotny czynnik rozwojowy wymagają nowego podejścia do ich wykorzystania - współczesny turysta wymaga atrakcyjnych produktów turystycznych, odpowiadających na indywidualne potrzeby. Istotne jest tutaj wykorzystanie nowych technologii i rozwiązań - jako narzędzi dotarcia z informacją do klienta i jako istotnego elementu kształtującego i promującego sam produkt.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie lubelskim na lata 2019-2022

Dokument został przyjęty uchwałą nr IX/160/2019 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 września 2019 r.

Cele wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Województwie lubelskim na lata 2019-2022:

1. Cel strategiczny I. Wzmocnienie potencjału dziedzictwa kulturowego województwa lubelskiego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.
 - Cel operacyjny 1. Ochrona zabytków materialnych i opieka nad zabytkami materialnymi.
 - Cel operacyjny 2. Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
2. Cel strategiczny II. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny w działaniach promocyjnych i edukacyjnych wpływających na rozwój społeczno-ekonomiczny.
 - Cel operacyjny 1. Edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny.
 - Cel operacyjny 2. Promocja dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny.

Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do 2020 roku z perspektywą do roku 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do 2020 roku z perspektywą do roku 2030 została przyjęta przez Radę Powiatu Puławskiego uchwałą nr XXI/168/2016 z dnia 22 czerwca 2016 r.

Wizja rozwoju Powiatu Puławskiego została w dokumencie określona następująco:

- Powiat Puławski dzięki sprawnej administracji i współpracy wspólnot samorządowych i innych środowisk oraz odpowiedzialnym społecznie postawom mieszkańców tworzy warunki do stałego i zrównoważonego rozwoju wszystkich swoich części;

- zapewnia każdemu obywatelowi i każdej społeczności poczucie dumy z miejsca, w którym żyją, a także bezpieczeństwo oraz możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych, jednocześnie motywując do ciągłej poprawy jakości życia i rozwijania aktywności zawodowej i społecznej;
- wykorzystuje bogate wewnętrzne potencjały: walory przyrodniczo-krajobrazowe, potencjał gospodarczy i naukowo-badawczy, unikatowe dziedzictwo kulturowe i historyczne, dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną, doświadczenia współpracy ponadlokalnej - do poprawy warunków życia i pracy zarówno w mieście, jak i na wsi oraz do utrwalania wysokiej atrakcyjności i rozpoznawalności subregionu w Polsce i na świecie.

Misją Powiatu Puławskiego jest dostarczanie wysokiej jakości usług publicznych gwarantujących wysoki poziom bezpieczeństwa socjalnego i publicznego oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego i zewnętrznego do zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego przynoszącego korzyści wszystkim mieszkańcom i różnorodnym środowiskom.

Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do 2020 roku z perspektywą do roku 2030 wskazuje cele operacyjne, podzielone zostały na trzy grupy w ramach obszarów strategicznych:

- I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- II. Społeczeństwo i gospodarka,
- III. Promocja i współpraca ponadlokalna.

W obszarze strategicznym I wyróżniono 5 celów operacyjnych, w tym:

Cel operacyjny I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego;
oraz

Cel operacyjny I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej.

Oba te cele wskazują na konieczność ochrony środowiska przyrodniczego, dbałość o posiadane dziedzictwo kulturowe i racjonalne gospodarowanie przestrzenią sprzyjają rozwojowi turystyki w danym regionie. Na terenie powiatu znajduje się wiele atrakcyjnych turystycznie miejsc, których potencjał nie został do końca poznany i wystarczająco wykorzystany.

W obszarze strategicznym II wyróżniono 8 celów operacyjnych, w tym:

II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej.

Uczestnictwo w kulturze pozwala na zaspokajanie wyższych potrzeb człowieka, jest więc niezwykle ważnym elementem ludzkiej egzystencji. Umożliwienie partycypacji w kulturze społeczności jest zadaniem instytucji kultury. Świadczenie atrakcyjnych usług kulturalnych na odpowiednim poziomie wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury – powinna ona być stale dostosowywana do zwiększających się potrzeb i oczekiwań jej użytkowników. Dążąc do zapewnienia mieszkańcom wysokiej jakości usług kulturalnych, samorząd prowadzi będzie działania w zakresie rozwoju powiatowych oraz innych niż

powiatowe instytucje kultury, prowadzących działalność na terenie powiatu puławskiego.

W obszarze strategicznym III wyróżniono 3 cele operacyjne, w tym:

III.1. Promocja powiatu;

III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej;

III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu.

Powyższe cele operacyjne skupiają się na współpracy Powiatu z gminami, organizacjami pozarządowymi i firmami w zakresie promocji w celu uzyskania wspólnego, jednolitego przekazu, który będzie przynosił korzyści wszystkim miejscowym środowiskom. A także na prowadzeniu promocji zewnętrznej w stosunku do nowych inwestycji oraz turystyki, posiadającej kluczowe znaczenie dla subregionu o tak dużym potencjale przyrodniczym i kulturalnym. Wykorzystywanie i rozwijanie możliwości związanych z działalnością takich organizacji jak Lokalna Grupa Działania „Zielony Pierścień”, Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów” oraz innych porozumień ponadlokalnych. W ramach powołanego w 2013 roku Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Puławy kontynuowana będzie współpraca z Miastem Puławy oraz gminami go okalającymi (Gmina Janowiec, Gmina Kazimierz Dolny, Gmina Końskowola, Gmina Puławy, Gmina Żyrzyn). Samorząd powiatu będzie dążył do budowania ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania wszystkich walorów Ziemi Puławskiej w celu promocji i rozwoju turystyki. W rozwijaniu potencjału turystycznego szczególna uwaga powinna być skierowana na to, aby produkty turystyczne były jak najściślej związane z lokalnymi tradycjami. Kulturowanie i promocja obyczajów i tradycyjnych wyrobów ma służyć zwiększeniu atrakcyjności Ziemi Puławskiej dla turystów a także utrzymaniu tożsamości mieszkańców powiatu.

Plan Rozwoju Turystyki dla subregionu trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy na lata 2012-2014 z perspektywą do roku 2020

Jest to dokument dla obszaru składającego się z 11 gmin w województwie lubelskim (Baranów, Janowiec, Kazimierz Dolny, Końskowola, Kurów, Markuszów, Nałęczów, gmina Puławy, Wąwolnica, Wojciechów, Żyrzyn) objętych wsparciem w ramach Projektu pn. „EUROszansa dla Lubelszczyzny – budowanie konsensu społecznego na rzecz zrównoważonego rozwoju subregionu w krajobrazie kulturowym trójkąta turystycznego Nałęczów – Puławy – Kazimierz Dolny”.

W dokumencie wyznaczone są trzy domeny strategicznego rozwoju:

- zharmonizowana oferta turystyczna, budowana w oparciu o lokalne potencjały;
- współdziałanie w budowaniu zintegrowanej oferty turystycznej subregionu;

- kształtowanie wśród mieszkańców subregionu postaw odpowiedzialności za rozwój zrównoważonej turystyki i przedsiębiorczości okołoturystycznej.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Puławskiego na lata 2017-2020

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Puławskiego na lata 2017-2020 został przyjęty przez Radę Powiatu Puławskiego uchwałą nr XXVIII/223/2017 z dnia 29 marca 2017 r. W Programie przedstawione zostały zagadnienia prawne związane z ochroną zabytków i kluczowe dokumenty związane z przedmiotowym tematem na poziomie państwa, województwa oraz powiatu. Czas obowiązywania programu zakończył się z końcem grudnia 2020 r.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami obowiązującymi na poziomie Miasta

Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy jest zgodny z dokumentami obowiązującymi na poziomie gminy Miasto Puławy:

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy

Studium to podstawowy dokument planistyczny szczebla lokalnego, opisujący stan zagospodarowania przestrzeni oraz definiujący kierunki realizowania polityki przestrzennej gminy. Studium wytycza politykę przestrzenną miasta, która ma na celu zagwarantowanie zrównoważonego rozwoju wszystkich elementów struktury przestrzennej miasta. Określona polityka przestrzenna stanowi wytyczne koordynacyjne dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy zostało przyjęte przez Radę Miasta Puławy uchwałą nr IV/31/15 z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy.

Jako podstawowe kryterium kształtowania kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta uznano stworzenie w Puławach warunków przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych umożliwiających zbudowanie spójnej przestrzeni o zdefiniowanym koście strukturalnym, z wyraźnym strefowaniem zespołów głównych funkcji. W oparciu o to kryterium umożliwiające wprowadzenie ładu przestrzennego w strukturze przestrzennej miasta, wskazano obszary

przeznaczone do wykreowania ważnych przestrzeni publicznych (centrum, tereny rozwojowe o funkcjach produkcyjno-magazynowych i usługowych, mieszkaniowych i rekreacyjnych) i określono zasady ich wzajemnego komunikacyjnego powiązania i udostępniania.

Jako podstawową zasadę tworzenia ładu przestrzennego na terenach zabudowanych o dobrym stanie technicznym przyjęto podejmowanie sukcesywnych przedsięwzięć adaptacyjnych do nowych potrzeb i modernizacyjnych, bez radykalnych przekształceń „dużej skali”. Dla obszarów zagospodarowanych wadliwie lub ekstensywnie przyjęto zasadę efektywnej aktywizacji przez radykalne przekształcenia oraz realizację nowych założeń programowo-przestrzennych.

Na terenie Miasta Puławy występują zarówno historyczne układy urbanistyczne, jak i obiekty o znaczących wartościach kulturowych. Ochrona tych wartości w mieście tym bardziej nabiera znaczenia, że ze względu na bliskość Kazimierza Dolnego, Puławy mogą przejąć część kierujących się do niego turystów lub też nawet stać się samodzielnym, ważnym w skali regionu i kraju ośrodkiem kulturalno-turystycznym.

Dla ochrony wartościowych układów urbanistycznych, zespołów obiektów oraz pojedynczych obiektów o walorach historycznych ustanowione zostały przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa ochrony historycznej struktury przestrzennej – obejmuje zespół pałacowo-parkowy oraz tereny do niego przylegające położone u podnóża skarpy pałacowej oraz rozciągające się od ulicy Zielonej na wschodzie do ulicy Filtrowej, potem wzdłuż al. Królewskiej aż do ul. Piłsudskiego i al. Małej; zachodnią granicę strefy wyznacza ul. Czartoryskich a dalej ul. Waryńskiego i Księżnej Izabeli do ul. Piłsudskiego aż do terenów ogródków działkowych – zgodnie z załącznikami graficznymi; w strefie tej obowiązują:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. istniejącego układu ulic, szpalerów drzew, osi widokowych i kompozycyjnych, układu zbiorników i cieków wodnych,
- zakaz wytyczania nowych ciągów komunikacyjnych,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły,
- nawiązanie kompozycją i wystrojem architektonicznym elewacji nowych lub przebudowywanych budynków do istniejących obiektów historycznych – poprzez stosowanie podobnych zasad podziału, detali, rozwiązań materiałowych, proporcji,
- zachowanie istniejącego drzewostanu o charakterze historycznym,
- zakaz wprowadzania zwartej zieleni wysokiej,
- zakaz umieszczania reklam i znaków informacyjno-plastycznych,

- zakaz wznoszenia obiektów kubaturowych – chyba, że ustalenia dla terenu stanowią inaczej,
- obowiązek uzyskania przez inwestora, od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (przed wydaniem pozwolenia na budowę lub zgłoszeniem właściwemu organowi) pozwolenia na realizację prac dla obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków oraz w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej,
- stosowanie wyłącznie elementów małej architektury (latarni, ogrodzeń, ławek) o stylistyce nawiązującej do form historycznych (np. latarni „pastoralnych” lub „kandelabrowych”, bram metalowych kutych),
- ochrona nawarstwień i obiektów archeologicznych, zalegających pod poziomem gruntu, stanowiących świadectwo przekształceń tkanki miejskiej.

Strefa ochrony obiektów zabytkowych (znajdujących się w rejestrze i ewidencji LWKZ) – obejmuje zespół Liceum Ogólnokształcącego im. ks. A.J. Czartoryskiego, działkę budynku Starostwa Powiatowego oraz kilka pojedynczych budynków, głównie willi mieszkalnych. Na terenach położonych w zasięgu strefy ochrony obiektów zabytkowych należy postępować wg zasad:

- wszelkie prace remontowe i budowlane mogą być prowadzone w oparciu o wytyczne konserwatorskie i pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły,
- nawiązanie kompozycją i wystrojem architektonicznym elewacji nowych lub przebudowywanych budynków do istniejących obiektów historycznych – poprzez stosowanie podobnych zasad podziału, detali, rozwiązań materiałowych, proporcji,
- stosowanie wyłącznie elementów małej architektury (latarni, ogrodzeń, ławek) o stylistyce nawiązującej do form historycznych (np. latarni „pastoralnych” lub „kandelabrowych”, bram metalowych kutych),
- ochrona nawarstwień i obiektów archeologicznych, zalegających pod poziomem gruntu, stanowiących świadectwo przekształceń tkanki miejskiej. Dla obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków ustala się:
 - nakaz zachowania formy zewnętrznej budynku,
 - nakaz zachowania układu kompozycyjnego bryły i elewacji,
 - zakaz nadbudowy i zmiany geometrii dachu,
 - nakaz zachowania form detali architektonicznych oraz odtworzenie historycznych detali w przypadku ich braku,
- wszelkie prace remontowe i budowlane mogą być prowadzone w oparciu o wytyczne konserwatorskie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa konserwatorskiej ochrony archeologicznej – wymaga ustanowienia na mocy planu miejscowego dla ochrony stanowisk archeologicznych. W obrębie stanowisk zabytków archeologicznych lub stref ochrony archeologicznej powinny pojawić się następujące zapisy:

- wszelkie prace prowadzone w obrębie stanowisk archeologicznych lub strefie ochrony archeologicznej wymagają uzyskania warunków i wytycznych konserwatorskich w celu ustalenia dalszego toku postępowania;
- wszelkie inwestycje liniowe (drogi, sieci) oraz budowle kubaturowe prowadzone w obrębie stanowiska lub strefie ochrony archeologicznej wymagają przeprowadzenia przedinwestycyjnych, ratowniczych badań wykopaliskowych lub prowadzenia prac pod nadzorem uprawnionego archeologa;
- jeżeli na obszarze objętym planem zostanie znaleziony przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, należy ten przedmiot przy użyciu dostępnych środków zabezpieczyć i oznakować miejsce jego znalezienia oraz zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe Prezydenta Miasta, celem ustalenia dalszego toku postępowania.

Proponowane kierunki działań w celu ochrony wartości kulturowych to:

- wprowadzenie unikalnego w skali regionu i kraju, wyspecjalizowanego programu na tereny sąsiadujące z zespołem pałacowo-parkowym, umożliwiające jego rewitalizację i właściwe dla niego wykorzystanie,
- ograniczenie wysokości zabudowy w strefie ochrony historycznej struktury przestrzennej z nakazem kształtowania zabudowy w nawiązaniu do obiektów historycznych,
- rewitalizacja terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej w sąsiedztwie Zespołu Rezydencyjnego Czartoryskich,
- podejmowanie działań zgodnych z zaleceniami konserwatorskimi Wojewódzkiego Konserwatora Ochrony Zabytków w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego ochrony dóbr kultury.

Strategia rozwoju Miasta Puławy do 2030 roku

Strategia rozwoju zakłada trzy cele strategiczne:

1. Puławy to miasto zdywersyfikowanej i nowoczesnej gospodarki;
2. Puławy to miasto atrakcyjnego życia;
3. Puławy to miasto sprawnie zarządzane.

W celu strategicznym 3. Wyróżniono cel strategiczny 2.2. Ciekawa i zróżnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa i określono poszczególne kierunki działań:

- 2.2.1. Wspólnie z różnymi grupami mieszkańców stworzymy atrakcyjną dla nich ofertę kulturalno-rozrywkową;
- 2.2.2. W oparciu o potencjał instytucji kultury będziemy rozwijać ofertę kulturalną dla mieszkańców i przyjezdnych;
- 2.2.3. Wykorzystując potencjał bogatego dziedzictwa kulturowego miasta, będziemy rozwijać ofertę kulturalną dla mieszkańców i przyjezdnych. Będziemy kontynuować rewaloryzację obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami, co dodatkowo podniesie atrakcyjność turystyczną miasta;
- 2.2.4. Będziemy wspierać organizacje pozarządowe, animatorów i twórców w realizacji zadań z zakresu kultury.

A także cel strategiczny 3.7. zakładający odnowienie centrum Puław, tak by możliwe było pełne wykorzystanie potencjału tego terenu. W rejonie ulic Centralnej oraz Piłsudskiego wykreowanie centrum miasta, które stanowić będzie nie tylko zaplecze usługowe dla największej atrakcji turystycznej Puław (Zespół Rezydencyjny Księżąt Czartoryskich), ale będzie również atrakcyjnym miejscem spotkań i rozrywki dla mieszkańców, w tym osób młodych. Nowe funkcje (np. edukacyjne, gospodarcze, obsługi komunikacyjnej, usługowe) zyska również teren po dawnym dworcu PKS oraz Plac im. F. Chopina.

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Miasto Puławy

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Miasto Puławy został opracowany w 2006 r. zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan jest corocznie aktualizowany.

Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu uratowanie obiektów zabytkowych przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Puławy do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Puławy do roku 2020 z perspektywą do 2030 r. (LPR) został przyjęty przez Radę Miasta Puławy uchwałą nr XXXVI/338/17 z dnia 30 marca 2017 r. Przyjęta w dokumencie wizja rewitalizacji jest następująca:

Obszar rewitalizacji składa się z pięciu ważnych dla Miasta Puławy podobszarów. Tereny te są atrakcyjne jako miejsce zamieszkania, pracy, edukacji i odpoczynku, ich mieszkańcy mają dostęp do porównywalnych z pozostałą częścią miasta warunków korzystania z infrastruktury oraz usług, a najbliższe otoczenie daje im możliwość rozwijania oczekiwanych przez nich aktywności.

Ponadto:

- Na obszarach A, B, C i D mieszkańcy, organizacje społeczne oraz władze samorządowe podejmują starania o zapewnienie dostępu do atrakcyjnej oferty zajęć integrujących, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, angażujących wszelkie grupy wiekowe;
- Na obszarach B i D mieszkańcy, organizacje społeczne oraz władze samorządowe prowadzą aktywny dialog, współorganizując i współodpowiadając za przestrzeń publiczną oraz za dostępną ofertę społeczną, pozwalającą aktywizować i koncentrować wokół wspólnych celów wszystkie środowiska;
- Mieszkańcy obszarów B i D korzystają z szerokich możliwości komunikacyjnych, zmniejszających uciążliwość wynikającą z oddalenia od centrum Puław;
- Na obszarze E Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, mieszkańcy i władze samorządowe, odnawiając przestrzeń osady pałacowo-parkowej i wykorzystując ją do promowania miasta, tworzą warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego;
- Na obszarach A, C i E otwarte wykorzystanie obiektów kulturalnych, oświatowych oraz terenów rekreacyjnych służy integrowaniu mieszkańców całego Miasta.

Odpowiednio do przyjętej wizji dla obszaru rewitalizacji Miasta Puławy został wskazany cel główny:

Działania rewitalizacyjne poprawiają warunki życia, nauki i pracy, wspierając puławian w budowaniu postaw aktywności, otwartości i skłonności do współdziałania z innymi, zmieniając postrzeganie terenów rewitalizowanych przez ich mieszkańców oraz przez osoby z zewnątrz, czyniąc je atrakcyjnym miejscem do mieszkania, spędzania czasu, odpoczynku i pracy.

Wyznaczono również cele szczegółowe:

1. Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej;
2. Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców;
3. Poprawa warunków mieszkalnych na obszarach rewitalizacji;
4. Wspieranie rozwoju gospodarczego obszarów rewitalizacji;
5. Integracja obszarów rewitalizacji z miastem.

Cel główny i cele szczegółowe odnoszą się do wszystkich dziedzin, w których zdiagnozowane zostały problemy.

Dla celu 1. Zaproponowane zostały następujące kierunki działań:

- Modernizacja układu komunikacyjnego w obszarach rewitalizacji;

- Modernizacja obiektów użyteczności publicznej służąca podniesieniu zainteresowania korzystaniem z oferty usług publicznych;
- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej;
- Uzupełnianie infrastruktury obszarów rewitalizacji o miejsca służące rekreacji i aktywności;
- Rozwój terenów zielonych na obszarach rewitalizacji;
- Ochrona i renowacja obiektów i terenów zabytkowych.

Program Zamierzeń Inwestycyjnych Miasta Puławy na lata 2019-2023

Program Zamierzeń Inwestycyjnych Miasta Puławy na lata 2019-2023 został przyjęty na sesji Rady Miasta Puławy w dniu 28 lutego 2019 r.

Dokument stanowi mechanizm koordynacji i planowania procesów inwestycyjnych w okresie 5-letnim, wyznacza potrzeby rozwojowe i inwestycyjne m. Puławy oraz jest narzędziem ich uporządkowania.

W programie zostały ujęte wieloletnie zamierzenia inwestycyjne realizowane przez gminę, spółki komunalne i jednostki miejskie. Wśród strategicznych zamierzeń zostały wymienione również zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy

Zgodnie z art. 18 i art. 19 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W szczególności:

- uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;

- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- parków kulturowych.

W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- ochronę zabytków nieruchomości innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W zależności od potrzeb, ustala się w nich również strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z powyższym, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy, jako akty prawa miejscowego, stanowią podstawę planowania przestrzennego. Na terenie miasta Puławy obecnie obowiązują 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (tabela nr 1).

Tabela nr 1. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy

Lp.	NAZWA MIEJSCOWEGO PLANU	NR UCHWAŁY	ZMIANY
1	Zmiana jednostkowa w miejscowym planie szczegółowym zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Włostowice ” sektor A	Nr XLIX/339/97 z dnia 29.09.1997 r.	
2	Zmiana jednostkowa w miejscowym planie szczegółowym zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Mickiewicza ”	Nr XLIX/339/97 z dnia 29.09.1997 r.	
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Centrum usługowego w Puławach na obszarze pomiędzy ul. Piłsudskiego i ul. Lubelską a ulicami: Centralną, Partyzantów, Wojska Polskiego i granicą L.O. im. Czartoryskich	Nr LII/367/97 z dnia 18.12.1997 r.	Nr XXXII/257/00 z dnia 29.06.2000 r.
			Nr X/90/07 z dnia 28.06.2007 r.
			Nr L/463/22 z dnia 27.10.2022 r.
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Centrum usługowego w Puławach na obszarze od zbiegu ulic Centralnej i J. Piłsudskiego na zachodzie do wysokości ul. M. Curie-Skłodowskiej (pasaż pieszy) na wschodzie oraz ograniczony od północy ul. Centralną a od południa ul. J. Piłsudskiego	Nr VII/51/99 z dnia 25.02.1999 r.	
5	Zmiana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego osiedla im. A. Mickiewicza część zachodnia w Puławach	Nr VII/54/99 z dnia 25.02.1999 r.	
6	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Sienkiewicza ” w Puławach na obszarze pomiędzy ulicami: H. Sienkiewicza, Wł. Reymonta, J. Słowackiego i J. Kochanowskiego	Nr XIV/128/99 z dnia 30.06.1999 r.	Nr XLII/387/09 z dnia 26.11.2009 r.
7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, dotyczący wydzielonego terenu w osiedlu Wólka Profecka w Puławach	Nr XXVIII/232/00 z dnia 27.04.2000 r.	Nr XXXVI/390/13 z dnia 29.08.2013 r.
			Rozstrzygnięcie nadzorcze PN-II. 4131.318.2013 z dnia 15.10.2013 r.
8		Nr XLVI/384/01 z dnia 28.06.2001 r.	Nr XXXII/303/09 z dnia 26.02.2009 r.

	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Wólka Profecka w Puławach		Nr XIX/204/12 z dnia 29.03.2012 r.
			Nr XII/103/15 z dnia 27.08.2015 r.
9	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenu Górna-Kolejowa w Puławach	Nr XLVI/390/01 z dnia 28.06.2001 r.	
10	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Pszczelniczego Zakładu Doświadczalnego w Górnej Niwie w Puławach	Nr XLVI/394/01 z dnia 28.06.2001 r.	Nr XXVII/269/12 z dnia 29.11.2012 r.
11	Zmiana w miejscowym uproszczonym planie zagospodarowania przestrzennego osiedla Piaski Włostowickie w Puławach	Nr XLVI/396/01 z dnia 28.06.2001 r.	
12	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Pszczelniczego Zakładu Doświadczalnego w Górnej Niwie w Puławach	Nr XLIX/413/01 z dnia 27.09.2001 r.	Nr XXXV/372/13 z dnia 27.06.2013 r.
13	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Mokradki ” w Puławach	Nr L/424/01 z dnia 25.10.2001 r.	Nr XLII/390/09 z dnia 26.11.2009 r.
			Nr XXIV/227/16 z dnia 30.06.2016 r.
14	Zmiana w miejscowym uproszczonym planie zagospodarowania przestrzennego osiedla Piaski Włostowickie w Puławach	Nr LII/436/01 z dnia 6.12.2001 r.	
15	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Mokradki ” cz. B1 w Puławach	Nr LII/437/01 z dnia 6.12.2001 r.	Nr XLII/388/09 z dnia 26.11.2009 r.
			Nr XXIV/227/16 z dnia 30.06.2016r.
16	Zmiana fragmentu miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy na obszarze osiedla „ Piaski II ”	Nr LXII/543/02 z dnia 10.10.2002 r.	Nr XXXIII/317/09 z dnia 26.03.2009 r.
			Nr XV/158/11 z dnia 24.11.2011 r.
			Nr XXXIX/364/17 z dnia 29.06.2017 r.

17	Zmiana w miejscowym planie ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy	Nr XII/102/03 z dnia 25.09.2003 r.	
18	Zmiana w miejscowym planie szczegółowym zagospodarowania przestrzennego „ Włostowice B ” w Puławach	Nr XVII/152/04 z dnia 26.02.2004 r.	
19	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Sienkiewicza-Składowa ” w Puławach	Nr XVII/153/04 z dnia 26.02.2004 r.	Nr XII/138/11 z dnia 29.09.2011 r.
20	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Włostowice C+D cz. 1 w Puławach	Nr XX/178/04 z dnia 29.04.2004 r.	Nr XXIII/197/04 z dnia 30.06.2004 r.
			Nr XII/137/11 z dnia 29.09.2011 r.
21	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „ Niwa ” w Puławach	Nr XXII/190/04 z dnia 3.06.2004 r.	
22	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na obszarze osiedla „ Górna- Kolejowa ”	Nr XXII/191/04 z dnia 3.06.2004 r.	Nr XXIV/245/12 z dnia 30.08.2012 r.
23	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu byłej Jednostki Wojskowej w Puławach	Nr XXIII/196/04 z dnia 30.06.2004 r.	Nr XLII/389/09 z dnia 26.11.2009 r.
24	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy na obszarze osiedla Włostowice sektor F, G, H część 1	Nr XXVIII/256/04 z dnia 30.12.2004 r.	Nr XIX/205/12 z dnia 29.03.2012 r.
25	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Włostowice C+D cz. 2 w Puławach	Nr XXX/276/05 z dnia 31.03.2005 r.	
26	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu „ Pobrzeża Wisły cz. A ” w Puławach	Nr VI/40/07 z dnia 22.02.2007 r.	Nr VIII/81/11 z dnia 26.05.2011 r.
27	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy na obszarze osiedla Włostowice sektor F, G, H - część 2	Nr XI/104/07 z dnia 30.08.2007 r.	
28	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy jednostki bilansowej B i C	Nr XV/142/07 z dnia 29.11.2007 r.	Nr XVIII/184/08 z dnia 31.01.2008 r.
			Nr XL/382/09 z dnia 29.10.2009 r.
			Nr XLVII/447/10 z dnia 25.03.2010 r.
			Nr XVI/174/11 z dnia 22.12.2011 r.

			Nr XVI/178/20 z dnia 30.01.2020 r.
29	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Sienkiewicza-Składowa cz. B	Nr XVII/165/07 z dnia 27.12.2007 r.	
30	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Sienkiewicza-Składowa cz. C	Nr XVII/167/07 z dnia 27.12.2007 r.	
31	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „Włostowice Południowe” sektor E w Puławach	Nr XVIII/195/12 z dnia 23.02.2012 r.	
32	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy Jednostka Bilansowa „A” – część I	Nr XXXVI/388/13 z dnia 29.08.2013 r.	Nr XLVII/446/17 z dnia 28.12.2017 r.
33	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy obszaru położonego u zbiegu ulic Skowieszyńskiej i Sosnowej	Nr XXXVI/389/13 z dnia 29.08.2013 r.	
34	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy „Kazimierska-Mokra”	Nr XLIII/465/14 z dnia 20.03.2014 r.	
35	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu byłej Jednostki Wojskowej – obszar A w Puławach	Nr XLIII/466/14 z dnia 20.03.2014 r.	
36	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy Jednostka Bilansowa „F”	Nr XV/111/15 z dnia 24.09.2015 r.	
		Wyrok WSA Sygn. akt II SA/Lu 920/15	
37	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy „Żeromskiego”	Nr XXIII/216/16 z dnia 30.05.2016 r.	
38	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „Lubelska-Składowa”	Nr XXIV/221/16 z dnia 30.06.2016 r.	
39	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy dla terenu położonego pomiędzy ul. Składową i ul. Lubelską	Nr XXIV/223/16 z dnia 30.06.2016 r.	
40	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Puławy „Kopernika”	Nr XXIV/225/16 z dnia 30.06.2016 r.	
41	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „Powiśle”	Nr XXVIII/259/16 z dnia 27.10.2016 r.	

		Rozstrzygnięcie nadzorcze PN-II. 4131.438.2016 z dnia 8.12.2016 r.	
42	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Górki Parchackie ”	Nr XXXVI/331/17 z dnia 30.03.2017 r.	
43	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Dęblińska I ”	Nr XXXVI/332/17 z dnia 30.03.2017 r.	
44	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Wróblewskiego ”	Nr XXXVII/352/17 z dnia 27.04.2017 r.	
45	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Piaski Włostowickie C ”	Nr XXXIX/365/17 z dnia 29.06.2017 r.	
46	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Ceglana ”	Nr XLVII/445/17 z dnia 28.12.2017 r.	
47	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Sieroszewskiego - Reymonta ”	Nr II/15/18 z dnia 11.12.2018 r.	
48	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Sienkiewicza - Reja ”	Nr IX/83/19 z dnia 26.06.2019 r.	
49	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Kaniowczyków ”	Nr XXXIII/330/21 z dnia 26.08.2021 r.	
50	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy Jednostka Bilansowa „G”	Nr XXXV/345/21 z dnia 30.09.2021 r.	
51	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy Jednostka Bilansowa „A” – część II – sektor C	Nr XXXV/346/21 z dnia 30.09.2021 r.	
52	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy Jednostka Bilansowa „A” – część II – sektor D	Nr XXXV/347/21 z dnia 30.09.2021 r.	
53	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Centrum ”	Nr XLI/389/22 z dnia 27.01.2022 r.	
54	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy „ Pałac Marynki ”	Nr LVI/490/23 z dnia 26.01.2023 r.	

Program współpracy Miasta Puławy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

Program współpracy Miasta Puławy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2023 rok został przyjęty uchwałą Rady Miasta Puławy nr L/465/22 z dnia 27 października 2022 r.

W dokumencie zostały określone następujące zagadnienia:

- cel główny i cele szczegółowe programu,
- zasady współpracy,
- zakres przedmiotowy,
- formy współpracy,
- priorytetowe zadania publiczne,
- okres realizacji programu,
- sposób realizacji programu,
- wysokość środków planowanych na realizację programu,
- sposób oceny realizacji programu,
- informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji,
- tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

Celem głównym Programu jest rozwijanie współpracy Miasta z Organizacjami pozarządowymi na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez skuteczniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych oraz wyrównywanie szans.

Celami szczegółowymi są:

- zwiększenie roli Organizacji pozarządowych w kreowaniu polityki społecznej w Mieście,
- tworzenie warunków do prezentacji dorobku Organizacji pozarządowych realizujących zadania na zlecenie Miasta oraz promowanie ich osiągnięć i przedsięwzięć,
- wzmacnianie potencjału Organizacji pozarządowych poprzez dostęp do informacji i szkoleń,
- zwiększenie uczestnictwa mieszkańców Miasta w życiu społecznym poprzez korzystanie z różnych form aktywności prowadzonych przez Organizacje pozarządowe.

Jako priorytetowe publiczne zadania do realizacji Program wskazuje m. in. zadania z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1 Zarys historii obszaru gminy

Puławy jako osada notowane były po raz pierwszy w źródłach w 1489 r. Od II połowy XVII w. Puławy znajdowały się w posiadaniu Lubomirskich. To tutaj Marszałek wielki koronny Stanisław Herakliusz Lubomirski w latach 1676–1679 wybudował swoją letnią rezydencję. Jego córka Elżbieta w 1687 r. wniosła Puławy jako wiano do małżeństwa z Adamem Mikołajem Sieniawskim, późniejszym hetmanem wielkim koronnym. Dalszy rozwój Puław następuje od 1782 r., kiedy to dobra puławskie obejmuje książę Adam Kazimierz Czartoryski, generał ziem podolskich i feldmarszałek austriacki, ożeniony z Izabelą z Flemingów. Puławy stały się wówczas główną rezydencją Czartoryskich, którzy osiedlili się tu na stałe. Od 1785 r. rozpoczyna się przebudowa i rozbudowa ich siedziby. Księżna Izabela wykorzystwała przy tym talent architekta Chrystiana Piotra Aignera, przebudowując nie tylko rezydencję, ale też wznosząc szereg budowli ogrodowych w przylegającym do pałacu parku - w jednej z nich księżna założyła pierwsze w Polsce muzeum, gromadzące pamiątki narodowe. Po upadku powstania listopadowego w 1831 r. Czartoryscy utracili Puławy. Zmieniono wówczas nazwę miejscowości na Nową Aleksandrię. Do przebudowanego pałacu przeniesiony został Instytut Aleksandryjski Wychowania Panien. Ukazem carskim w 1906 r. Puławy otrzymują prawa miejskie. Dwudziestolecie międzywojenne było dla Puław okresem intensywnego rozwoju terytorialnego, wzmożonego ruchu budowlanego i wzrostu ludności - zaczął rozwijać się przemysł, oprócz tego w miejsce dawnego Instytutu Rolniczego, utworzono Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego. W ostatnich latach przed II wojną światową Puławy znalazły się w granicach Centralnego Okręgu Przemysłowego. Rozwój miasta przerwał wybuch II wojny światowej. Zniszczenia wojenne objęły dużą część zabudowy miasta - w tym w całości dzielnicę żydowską wraz z synagogą. Pierwsze lata powojenne to odbudowa Puław ze zniszczeń, odbudowa mostu na Wiśle (1949 r.), budowa dwóch kolejnych mostów, uruchomienie fabryki żelatyny (1952 r.), a także kilku mniejszych zakładów. Przełomowe znaczenie w rozwoju współczesnych Puław miał rok 1960, w którym podjęto decyzję o budowie Zakładów Azotowych. Rozwój Zakładów przyczynił się do szybkiej rozbudowy Puław. Powstały wówczas nowe osiedla blokowisk wielorodzinnych, które stały się negatywnymi dominantami w strukturze przestrzennej osady pałacowej.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy to taki krajobraz, w którym ogół cech naturalnych został zdominowany przez dzieła rąk ludzkich. Jego wartość stanowią cechy fizjonomiczne będące wynikiem wykorzystania warunków naturalnych do

stworzenia wartości kulturowych oraz niematerialna wiedza o społeczeństwie, które ten krajobraz stworzył. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podaje następującą definicję krajobrazu kulturowego: „Krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka”. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego służy utrzymaniu tożsamości społeczeństw lokalnych, regionów i państwa. Dlatego tak ważne jest jego ochrona i ukazywanie jego wartości, szczególnie w obliczu współczesnych zagrożeń związanych z różnego rodzaju przekształceniami - likwidowaniem lub zniekształceniem cech stanowiących o jego wartościach.

5.3. Zabytki nieruchome na obszarze Miasta Puławy

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na terenie Miasta Puławy obiekty o najwyższym znaczeniu dla historii miasta oraz największych walorach architektonicznych znajdują się na obszarze uznanym za pomnik historii. Według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Puławy - zespół pałacowo-parkowy" obszar chroniony obejmuje historycznie ukształtowaną przestrzeń zespołu z parkiem, pałacem, kordegardami, Domem Gotyckim, Świątynią Sybilli, Domkiem Greckim, pałacem "Marynki", Altaną Chińską (tzw. Domkiem Chińskim), Domkiem Żółtym (tzw. Aleksandryjskim), kaplicą pałacową i dzwonnica, elementami małej architektury oraz grotami.

Obszar pomnika historii pokrywa się z obszarem działek ewidencyjnych: nr 1277, nr 1282, nr 1289/1, częścią działki ewidencyjnej nr 1299/6 ograniczoną od północnego zachodu linią biegnącą od południowo-wschodniego narożnika działki nr 1298 pod kątem prostym do wschodniej granicy działki nr 1299/6, obszarem działek ewidencyjnych: nr 1315/3, nr 1316, nr 1317/5, nr 1317/6, nr 1337, nr 1342, częścią działki ewidencyjnej nr 1343 ograniczoną od północy linią biegnącą od północno-wschodniego narożnika tej działki do północno-

wschodniego narożnika działki nr 1342, obszarem działek ewidencyjnych: nr 1393/1, nr 1416/1, nr 1416/2, częścią działki ewidencyjnej nr 1416/10 ograniczoną od wschodu linią będącą przedłużeniem zachodniej granicy działki nr 1416/7, biegnącą do północnej granicy działki nr 1416/10, obszarem działek ewidencyjnych: nr 2416/4, nr 2416/16, nr 2416/17, nr 2416/18, nr 2420/58 (obręb 0001).

Forma ochrony w postaci pomnika historii pozwoli na ochronę, istotnego dla kultury narodowej, zespołu pałacowo-parkowego ksiąząt Czartoryskich ze względu na wartości historyczne, artystyczne i naukowe, krajobrazowo-przestrzenne i niematerialne oraz jego autentyzm.

- Pałac Czartoryskich, II poł. XVII w., proj. pierwotny: Tylman z Gameren; ob. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, ul. Czartoryskich 8; siedziba Muzeum Czartoryskich w Puławach;
- Pałac Marynki, ul. Kazimierska 2; II poł. XVIII w.; proj. Chrystiana Piotra Aignera; ob. własność gminy Miasto Puławy;
- Dom Gotycki, ul. Czartoryskich 8; pierwotnie pawilon ogrodowy w 1809 r. przebudowany wg. projektu Chrystiana Piotra Aignera na użytek gromadzenia narodowych pamiątek oraz zagranicznych eksponatów; ob. udostępniany do zwiedzania w miesiącach letnich przez Muzeum Czartoryskich w Puławach;
- Świątynia Sybilli, ul. Czartoryskich 8; powstała w latach 1798–1801 wg projektu Chrystiana Piotra Aignera jako miejsce przechowywania pamiątek narodowych związanych z historią Polski, pierwsze polskie muzeum; obiekt ob. udostępniany do zwiedzania w miesiącach letnich przez Muzeum Czartoryskich w Puławach;
- Domek Żółty (zwany Aleksandryjskim), ul. Czartoryskich 8; wybudowany ok. roku 1801 – 1805 dla cara Aleksandra I na czas jego wizyt w Puławach; ob. siedziba Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta będącej działem Muzeum Czartoryskich w Puławach, obiekt dostępny dla zwiedzających przez cały rok;
- Domek Grecki, ul. Głęboka 7A; była siedziba Biblioteki Miejskiej w Puławach; wybudowana w latach 1778 – 1791 wg projektu Chrystiana Piotra Aignera, pierwotnie stanowiła fronton pałacowej oranżerii;
- Altana Chińska, ul. Czartoryskich 8; wzorowana na chińskiej pagodzie, wzniesiona w połowie XVIII w.;

- Kaplica pałacowa, ob. kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 10; kaplica usytuowana jest poza obrębem parku, na skarpie nad Wisłą. Główny korpus budynku powstał w latach 1800–1803 wg projektu Chrystiana Piotra Aignera. Ostateczne prace zostały zakończone w 1814 r. Budowla inspirowana jest rzymskim Panteonem.

Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego

Spis obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu Miasta przedstawiony został w tabeli nr 2, zgodnie z załącznikiem nr 1 do obwieszczenia nr 1/2023 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 26 stycznia 2023 r. – wykaz zabytków wpisanych do rejestru „A” zabytków nieruchomości województwa lubelskiego według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. Obiekty te stanowią najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego. Wszelkie działania podejmowane przy tych obiektach wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela nr 2. Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków na terenie Miasta Puławy

Lp.	Nr rejestru zabytków	Zabytek	Lokalizacja	Decyzja znak i data wydania	Orzeczenie o uznaniu za zabytek i data wydania
1	A/150	część obszaru miasta Puławy w granicach przebiegających od Kępy Szydłowieckiej drogą przechodzącą w ul. 4 -go Pułku Piechoty WP z zabudowanym terenem od strony zachodniej oraz terenem, na którym znajduje się dawny zajazd „Pod Pielgrzymem” (A/404), następnie ul. Piłsudskiego (dawna ul. Zwycięstwa), ul. Ks. Izabelli, ul. Waryńskiego do ul. Czartoryskich, al. Małą (dawna ul. Gagarina) do ul. Piłsudskiego (dawna ul. Zwycięstwa) i al. Królewskiej (dawna al. Jedności), z włączeniem fragmentu al. Partyzantów na odcinku istniejących starych drzew w przedłużeniu al. Królewskiej aż do gmachu Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. A. J. Czartoryskiego, przez ul. Krańcową (wraz z terenem, na którym znajduje się budynek Starostwa), dalej wzdłuż skarpy do ul. Głębokiej, następnie wzdłuż muru dawnego ogrodu fruktowego, dalej		Kl.V-7/10/67 z 16.01.1967; KL.IV.5349/1/80 z 21.01.1980	

		wzdłuż górnej granicy skarpy do ul. Zielonej, ul. Zieloną z obustronną zabudową do ul. Kazimierskiej, skąd przez łachę Wiślaną do Kępy Szydłowieckiej wraz ze znajdującymi się na tym terenie zespołami rezydencjonalnymi, razem z budowlami towarzyszącymi, obiektami architektury parkowej, rzeźbami i elementami lapidarialnymi oraz parkiem, zespołem kościelnym (indywidualne decyzje w sprawie wpisu do rejestru uzyskały: groty, pałac „Marynki”, Altana Chińska, dwie kordegardy, kaplica pałacowa (ob. kościół paraf. pw. Wniebowzięcia NMP), dzwonnica, pałac Czartoryskich, Domek Żółty (tzw. Aleksandryjski), świątynia Sybilli, Dom Gotycki, elementy małej architektury: mostek n/fosą, brama główna, brama z dziedzińca głównego do parku, brama rzymska (tzw. łuk rzymski), tarasy rampowe (tzw. zakosy), schody angielskie (tzw. pasaż angielski), most arkadowy (tzw. rzymski), mostek nad „głęboką Droga”), a także zabudową willową i mieszkalną byłych oficjalistów dworskich, z włączeniem alei prowadzącej do kościoła przy ul. Włostowickiej (A/686).			
2	A/150	Świątynia Sybilli w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/536/49 81/09 z 01.12.2009	KL.V-Oa/237/56/226 z 10.05.1957
3	A/150	Dom Gotycki w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/551/51 05/09 z 08.12.2009	KL.V-Oa/258/56/225 z 10.05.1957
4	A/150	pałac „Marynki” w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Kazimierska 2, dz. nr 2416/1	KD/4401/512/48 19/09 z 19.11.2009	KL.V-Oa/245/56/228 z 10.05.1957
5	A/150	Altana Chińska (tzw. Domek Chiński) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/520/48 63/09 z 24.11.2009	Kl.V-Oa/256/56 z 10.05.1957
6	A/150	kordegarda południowa w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/519/48 62/09 z 24.11.2009	
7	A/150	kordegarda północna	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/519/48 62/09	

		w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich		z 24.11.2009	
8	A/150	kaplica pałacowa, ob. kościół paraf. pw. Wniebowzięcia NMP w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Marszałka J. Piłsudskiego 10, dz. nr 1277	KD/4401/521/48 64/09 z 24.11.2009	KL.V- O/41/56/224 z 28.05.1956
9	A/150	dzwonnica przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Marszałka J. Piłsudskiego 10, dz. nr 1277	KD/4401/521/48 64/09 z 24.11.2009	KL.V- O/41/56/224 z 28.05.1956
10	A/150	pałac Czartoryskich w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/518/48 61/09 z 24.11.2009	KL.V- Oa/234/56 z 10.05.1957
11	A/150	Domek Żółty (tzw. Aleksandryjski) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/525/49 03/09 z 25.11.2009	
12	A/150	Oranżeria (tzw. Domek Grecki) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Głęboka 7a		Kl.Oa/7/21/60 z 19.01.1960
13	A/150	groty w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/560/51 86/09 z 15.12.2009	
14	A/150	mostek nad fosą w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich - w dziedzińcu przednim, na osi głównej do Pałacu Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
15	A/150	brama główna w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich - w dziedzińcu głównym, na osi głównej do Pałacu Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
16	A/150	brama w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich,	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	

		prowadząca z dziedzińca głównego do parku			
17	A/150	brama rzymska (tzw. łuk rzymski) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
18	A/150	tarasy rampowe (tzw. zakosy) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
19	A/150	schody angielskie (tzw. pasaż angielski) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
20	A/150	most arkadowy (tzw. rzymski) w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
21	A/150	mostek nad „Głęboką Droga” w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	dz. nr 1416/1	KD/4401/76/522 5/09 z 17.12.2009	
22	A/150	rzeźby i elementy lapidarne: sarkofag Augusta i Zofii Czartoryskich w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich	ul. Czartoryskich 8, dz. nr 2416/5		Kl.V-Oa/7/44/59 z 19.01.1960
23	A/1116	relikty wodociągu oraz ujęcia wody dla osady pałacowej, złożone z trzech stawów, rowów drenażowych z fragmentami oszalowania, ceglanej obudowy osadnika (studni), na działkach wskazanych w dec., w gran. wg zał. mapy	ul. Ceglana	WKZ-I/KD/IV/87/4928 /97 z 15.12.1997	

24	A/714	budynek stacji pomp z wieżą ciśnień (w parku pałacowym)	ul. Czartoryskich 8	KL.IV-7/31/76 z 09.11.1976	
25	A/708	dawny szpital św. Karola, wraz z przylegającym do skrzydła wschodniego murem i bramą wjazdową, w gran. parceli	ul. Czartoryskich 6a (d. nr 8)	KL.IV-7/10/76 z 29.03.1976	
26	A/854	budynek mieszkalny ze stróżówką, murowanym ogrodzeniem i terenem w gran. działki wskazanej w dec.	al. Królewska 3 (d. al. Jedności)	KL.IV.5349/4/83 z 08.04.1983	
27	A/857	dom (wg opisu w dec.) wraz z otoczeniem, tj. działką wskazaną w dec. wg zał. mapy	al. Królewska 7 dawna al. Jedności 11 a	KL.IV.5349/7/83 z 17.05.1983 KD.5140.24.5.20 15 z 16.09.2015	
28	A/1035	budynek, otoczenie z drzewostanem w gran. działki wskazanej w dec., wg zał. mapy	al. Królewska 19 (d. al. Jedności)	KL.IV.5349/30/2 0/91 z 19.12.1991	
29	A/911	dom, wg opisu w dec., na działce wskazanej w dec.	ul. Moniuszki 6	KL.IV.5349/35/8 5 z 04.07.1985	
30	A/804	budynek Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. A. J. Czartoryskiego (d. Gimnazjum), z budynkiem portierni oraz budynek tzw. „dyrektorówki” z otoczeniem, w gran. działek wskazanych w dec. wg zał. planu	al. Partyzantów 12, 14, 16 (d. 12)	KL.IV.5349/8/80 z 07.08.1980 WKZ- KD/Rn/001/123/ 2459/93 z 21.12.1993	
31	A/404	dawny zajazd pocztowy	ul. 4-go Pułku Piechoty WP 4 i ul. Rybacka 2	Kl.V-7/128/69 z 09.05.1969	
32	A/801	budynek (wg opisu w decyzji) wraz z	ul. Sieroszewskiego 4	KL.IV.5349/7/80 z 07.08.1980	

		pozostałościami d. ogrodu, w gran. wg zał. wrysu		WKZ-1/KD/IV/31/2237/97 z 23.06.1997	
33	A/910	dom – na działce wskazanej w dec., wg opisu w dec.	ul. Skowieszyńska 12	KL.IV.5349/32/85 z 28.06.1985	
34	A/992	dom, wraz z otoczeniem wskazanym na mapie (tj. w gran. działki)	ul. Skowieszyńska 30	KL.IV.5349(56)89 z 17.11.1989	
35	A/940	cmentarz paraf., w gran. ogrodzenia, wg zał. planu	ul. Włostowicka	KL.IV.5349(19)87 z 15.05.1987	
36	A/878	budynek d. szkoły wiejskiej z przyległym terenem (wg. opisu w decyzji)	ul. Włostowicka 25 (d. 27)	KL.IV.5349/16/84 z 21.02.1984	
37	A/961	zespół kościoła parafialnego: kościół parafialny pw. św. Józefa Oblubieńca NMP, dzwonnica, kostnica, ogrodzenie cmentarza kościelnego z bramą, teren w gran. cmentarza kościelnego wraz z drzewostanem i tablicami nagrobnymi	ul. Włostowicka 61	KL.IV.5349(18)88 z 26.05.1988	orzeczenie PWRN w Lublinie z 26.05.1956, Kl.V-O/32/56/294
38	A/777	willa „Kruszyna”, wg opisu w decyzji	ul. Zielona 9	KL.IV.5349/1/79 z 06.02.1979	
39	A/890	willa „Duninów” na działce wskazanej w dec., w gran. wg zał. planu	ul. Zielona 32	KL.IV.5349/17/85 z 12.02.1985	
40	A/800	willa „Samotnia”, wg opisu w dec.	ul. Zielona 36 (d. 34)	KL.IV.5349/4/80 z 07.08.1980	

41	A/686	aleja pomiędzy Puławami a Bochoćnicą, wraz ze szpalerami drzew		KL.IV-7/1/74 z 03.04.1974	
----	-------	--	--	---------------------------	--

* źródło: Obwieszczenie nr 1/2023 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 26 stycznia 2023 r. – wykaz zabytków wpisanych do rejestru „A” zabytków nieruchomości województwa lubelskiego według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. precyzuje te działania następująco:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia Gminnego programu opieki nad zabytkami. Jest to dokument otwarty - powinna podlegać stałej weryfikacji i aktualizacji.

Szczegółowe wytyczne na temat opracowania i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021, poz. 56).

Ujęcie obiektów lub obszarów niewpisanych do rejestru zabytków w gminnej ewidencji zabytków skutkuje obowiązkiem uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków planowanych przy nich działań.

Art. 39, ust. 3-4 ustawy Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. określa zasady prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym objętym ochroną zabytków.

- W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie

na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków;

- Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Gminna ewidencja zabytków Miasta Puławy została opracowana w 2015 r. i przyjęta zarządzeniem nr A/109/2015 Prezydenta Miasta Puławy z dnia 24 czerwca 2015 r. Ewidencja została zaktualizowana w 2019 r. (zarządzenie nr A/184/2019 Prezydenta Miasta Puławy z dnia 10 października 2019 r.). Przy opracowaniu niniejszego dokumentu ewidencja została ponownie zaktualizowana w porozumieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W dniach 12-20 czerwca 2023 r. została dokonana lustracja obiektów nieruchomości znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Puławy oraz skompletowano dokumentację fotograficzną. W wyniku oględzin nie stwierdzono aby stan ww. obiektów uległ zdecydowanym zmianom.

Spis obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków Miasta Puławy przedstawia tabela poniżej (tabela nr 4).

Tabela nr 4. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków Miasta Puławy

LP.	ADRES	OBIEKT
1	al. Królewska 3	ogrodzenie
2	al. Królewska 3	budynek mieszkalny wraz z otoczeniem, ob. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
3	al. Królewska 3B	stróżówka, ob. Związek Sybiraków
4	al. Królewska 7 (d. 11A)	budynek mieszkalny wraz z otoczeniem, ob. budynek usługowy
5	al. Królewska 19	internat, ob. budynek Starostwa Powiatowego wraz z otoczeniem i drzewostanem
6	al. Partyzantów 12	budynek portierni
7	al. Partyzantów 14	budynek tzw. dyrektorówki
8	al. Partyzantów 16	gimnazjum, ob. I Liceum Ogólnokształcące im. Ks. A. J. Czartoryskiego z otoczeniem
9	Puławy	część obszaru miasta Puławy w granicach przebiegających od Kępy Szydłowieckiej drogą przechodzącą w ul. 4-go Pułku Piechoty WP z zabudowanym terenem od strony zachodniej oraz terenem, na którym znajduje się dawny zajazd "Pod Pielgrzymem" (A/404), następnie ul. Piłsudskiego (dawna ul. Zwycięstwa), ul. Ks. Izabelli, ul. Waryńskiego do ulicy Czartoryskich, Al. Małą (dawna ul. Gagarina) do ul. Piłsudskiego (dawna ul. Zwycięstwa) i Al. Królewskiej (dawna Al. Jedności), z włączeniem

		<p>fragmentu Al. Partyzantów na odcinku istniejących starych drzew</p> <p>w przedłużeniu Al. Królewskiej aż do gmachu Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. A.J. Czartoryskiego, przez ul. Krańcową (wraz z terenem, na którym znajduje się budynek Starostwa), dalej wzdłuż skarpy do ul. Głębokiej, następnie wzdłuż muru dawnego ogrodu fruktowego, dalej wzdłuż górnej granicy skarpy do ul. Zielonej, ul. Zieloną z obu stron zabudową do ul. Kazimierskiej, skąd przez łąkę Wiślaną do Kępy Szydłowieckiej wraz ze znajdującymi się na tym terenie zespołami rezydencjonalnymi, razem z budowlami towarzyszącymi, obiektami architektury parkowej rzeźbami i elementami lapidarialnymi oraz parkiem, zespołem kościelnym (indywidualne decyzje w sprawie wpisu do rejestru uzyskały groty, Pałac Marynki, Altana Chińska, dwie kordegardy, kaplica pałacowa (ob. kościół paraf. pw. Wniebowzięcia NMP), dzwonnica, Pałac Czartoryskich, Domek Żółty (tzw. Aleksandryjski), Świątynia Sybilli, Dom Gotycki, elementy małej architektury: mostek n/fosą, brama główna, brama z dziedzińca głównego do parku, brama rzymska (tzw. łuk rzymski), tarasy rampowe (tzw. zakosy), schody angielskie (tzw. pasaż angielski), most arkadowy (tzw. rzymski), mostek nad „Głęboką Drogą”, a także zabudową willową i mieszkalną byłych oficjalistów dworskich, z włączeniem alei prowadzącej do kościoła przy ul. Włostowickiej (A/686).</p>
10	Droga w kierunku Radomia (przedłużenie ul. marsz. Józefa Piłsudskiego)	most na Wiśle im. Prezydenta Ignacego Mościckiego
11	ul. 4 Pułku Piechoty Wojska Polskiego 2/ ul. marsz. Józefa Piłsudskiego	elektrownia miejska, ob. Okręgowe Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
12	ul. 4 Pułku Piechoty Wojska Polskiego 4/ ul. Rybacka 1	zajazd pocztowy „Pod Pielgrzymem”, ob. hotel
13	ul. 4 Pułku Piechoty Wojska Polskiego 13B; 13D	budynek mieszkalny
14	ul. 6 Sierpnia 1	magistrat, ob. budynek usługowy
15	ul. 6 Sierpnia 2/ ul. marsz. Józefa Piłsudskiego	budynek mieszkalno-usługowy
16	ul. 6 Sierpnia 3	budynek dawnego syndykatu rolnego, ob. budynek mieszkalno-usługowy
17	ul. 6 Sierpnia 3	budynek dawnego syndykatu rolnego, ob. budynek mieszkalny
18	ul. 6 Sierpnia 3	magazyn zbożowy, ob. magazyn
19	ul. 6 Sierpnia 5	budynek Zarządu Dróg Wodnych, ob. Powiatowa Biblioteka Publiczna, Powiatowe Centrum Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli
20	ul. 6 Sierpnia, dz. nr 106/1	stocznia rzeczna – pochylnia
21	ul. 6 Sierpnia, dz. nr 2852/3	kapliczka przydrożna (epidemiczna)

22	ul. Chrystiana Piotra Aignera 6	dzwonnica przy kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
23	ul. Chrystiana Piotra Aignera 8	plebania w zespole kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP
24	ul. Józefa Bema 8	budynek mieszkalny
25	ul. Ceglana, dz. nr 2788, 5649, 5813, 5814, 5815, 5816, 5828, 5893	relikw wodociągu oraz ujęcia wody dla osady pałacowej
26	ul. Czartoryskich 6A	brama i mur dawnego szpitala św. Karola Boromeusza
27	ul. Czartoryskich 6A	budynek gospodarczy dawnego szpitala św. Karola Boromeusza
28	ul. Czartoryskich 6A	szpital św. Karola Boromeusza, ob. muzeum
29	ul. Czartoryskich 6A	ogrodzenie dawnego szpitala św. Karola Boromeusza
30	ul. Czartoryskich 8	zespół pałacowo-parkowy
31	ul. Czartoryskich 8	Altana Chińska tzw. Domek Chiński w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
32	ul. Czartoryskich 8	brama główna w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
33	ul. Czartoryskich 8	brama parkowa w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
34	ul. Czartoryskich 8	Brama Rzymska tzw. łuk rzymski w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
35	ul. Czartoryskich 8	budynek stacji pomp z wieżą ciśnień w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
36	ul. Czartoryskich 8	Dom Gotycki w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
37	ul. Czartoryskich 8	Domek Żółty tzw. Aleksandryjski w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
38	ul. Czartoryskich 8	groty w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
39	ul. Czartoryskich 8	kordegarda południowa w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
40	ul. Czartoryskich 8	kordegarda północna w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
41	ul. Czartoryskich 8	most arkadowy tzw. rzymski w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
42	ul. Czartoryskich 8	mostek nad fosą w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
43	ul. Czartoryskich 8	Pałac Czartoryskich w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich, ob. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy oraz Muzeum Czartoryskich w Puławach
44	ul. Czartoryskich 8	park pałacowy w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
45	ul. Czartoryskich 8	rzeźby i elementy lapidarne: sarkofag Augusta i Zofii Czartoryskich w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
46	ul. Czartoryskich 8	Schody Angielskie tzw. pasaż angielski w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
47	ul. Czartoryskich 8	Świątynia Sybilli w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
48	ul. Czartoryskich 8	tarasy rampowe tzw. zakosy w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich

49	ul. Czartoryskich 8	zabudowa willowa i mieszkalna byłych oficjalistów dworskich w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
50	ul. Czartoryskich 8	oficyna przy dziedzińcu bocznym w zespole pałacowo-parkowym
51	ul. Czartoryskich 8	oficyna w dziedzińcu gospodarczym pierwszym w zespole pałacowo-parkowym
52	ul. Henryka Dąbrowskiego 14	budynek mieszkalny
53	ul. Dęblińska 9, dz. nr 15/4	cmmentarz prawosławny (zlikwidowany)
54	ul. Filtrowa 50	wieża ciśnień, ob. obserwatorium astronomiczne
55	ul. Głębocka 7A	Oranżeria tzw. Domek Grecki w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich, ob. Biblioteka Miejska w Puławach
56	ul. Głębocka, dz. nr 1416/1, 1416/2	mostek nad „Głęboką Droga” w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
57	ul. Michała Heidenreicha Kruka 9	budynek mieszkalny
58	ul. Kazimierska 2	Pałac Marynki w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
59	ul. Kazimierska 4	oficyna Pałacu Marynki
60	ul. Kazimierska, Włostowicka (droga na Bochoćnicę)	aleja pomiędzy Puławami a Bochoćnicą
61	ul. Jana Kilińskiego, dz. nr 992/1, 994/1, 994/2, 994/3, 994/4, 994/5, 994/6, 994/7, 994/8	cmmentarz żydowski stary (zlikwidowany)
62	ul. Kolejowa, dz. nr 414/10, 414/13, 414/14, 414/17	zespół dworca kolejowego
63	ul. Kolejowa, dz. 414/17	budynek dworca kolejowego
64	ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 17	budynek mieszkalny
65	ul. Księżnej Izabelli 8	kamienica
66	ul. Lubelska 7A	cerkiew prawosławna pw. Świętej Trójcy, ob. kościół rzymskokatolicki pw. MB Różańcowej
67	ul. Lubelska 11	kasyno oficerskie
68	ul. Lubelska 92 (ob. Kwiatowa 2, Miodowa 11, Uroczna 2 i 11)	Zespół Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego „Górna Niwa”
69	ul. Mokra 2A	budynek mieszkalny
70	ul. Stanisława Moniuszki 6	budynek mieszkalny
71	ul. Piotra Norblina 97, dz. nr 835/2	kapliczka Matki Boskiej
72	ul. Piaskowa, dz. nr 2/13, 941/17, 941/18, 941/19, 941/21, 941/22, 941/23, 941/24, 941/25, 941/27, 941/30, 941/48, 941/49, 941/50, 941/51	cmmentarz żydowski nowy (zlikwidowany)
73	ul. Piaskowa, dz. nr 57/1	cmmentarz wojenny z II wojny światowej
74	ul. Piaskowa, dz. nr 190, 191, 192, 193, 194, 197	cmmentarz parafialny
75	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 5; 5A	budynek mieszkalno-usługowy
76	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 7; 9; 11	budynek mieszkalno-usługowy
77	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 10	kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w zespole kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP

78	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 10	kaplica pałacowa, ob. kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich
79	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 26	budynek mieszkalny
80	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 30	hotel „Bristol”, ob. bank
81	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 32	budynek mieszkalny
82	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 41	budynek mieszkalny
83	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 43	budynek mieszkalny
84	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 65	budynek mieszkalny
85	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 83	budynek mieszkalny, ob. budynek Urzędu Stanu Cywilnego
86	ul. Wacława Sieroszewskiego 4	budynek z pozostałościami dawnego ogrodu
87	ul. Skowieszyńska 12	budynek mieszkalny
88	ul. Skowieszyńska 30	budynek mieszkalny z otoczeniem
89	ul. Włostowicka 2, dz. nr 21	cmentarz parafialny
90	ul. Włostowicka 25A	budynek dawnej szkoły wiejskiej z otoczeniem, ob. Muzeum Oświatowe
91	ul. Włostowicka 42	cmentarz przykościelny z drzewostanem i tablicami nagrobnymi w zespole kościoła parafialnego pw. św. Józefa Oblubieńca NMP
92	ul. Włostowicka 42	dzwonnica w zespole kościoła parafialnego pw. św. Józefa Oblubieńca NMP
93	ul. Włostowicka 42	kostnica w zespole kościoła parafialnego pw. św. Józefa Oblubieńca NMP
94	ul. Włostowicka 42	kościół parafialny pw. św. Józefa Oblubieńca NMP
95	ul. Włostowicka 42	ogrodzenie cmentarza przykościelnego z bramą w zespole kościoła parafialnego pw. św. Józefa Oblubieńca NMP
96	ul. Włostowicka, dz. nr 53/8	figura Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej
97	ul. Włostowicka, dz. nr 1338	pomnik odzyskania niepodległości
98	ul. Zielona 9	willa „Kruszyna”
99	ul. Zielona 19	młyn, ob. budynek biurowy
100	ul. Zielona 32	willa „Duninów”
101	ul. Zielona 36	willa „Samotnia”, ob. restauracja

* źródło: Zarządzenie Prezydenta Miasta Puławy nr A/118/2023 z dnia 29 czerwca 2023 r. w sprawie aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Puławy

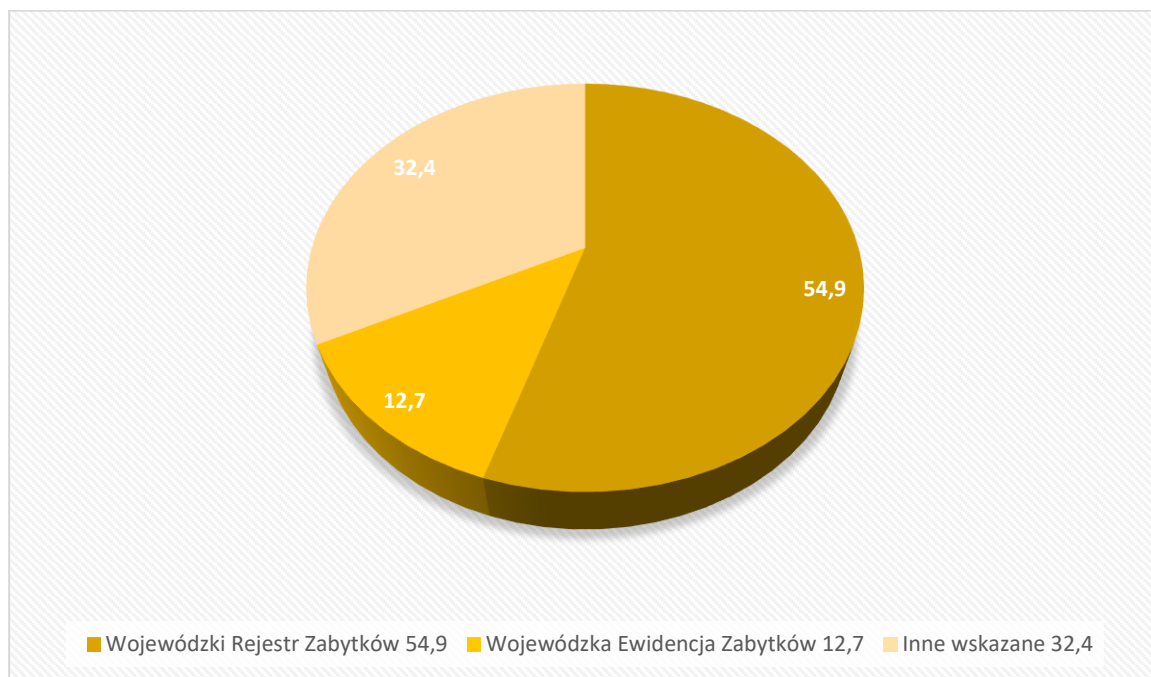
*obiekty zaznaczone kolorem wpisane są do rejestru zabytków

W Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Puławy, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. znajdują się:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Wzajemny stosunek ilościowy tych obiektów przedstawia poniższy wykres:

5.4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego

Zgodnie z art. 3 pkt 1 i 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością, stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki ruchome, będące:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej,

- charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479),
 - instrumentami muzycznymi,
 - wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.

Na terenie Miasta Puławy zabytki ruchome o największej wartości stanowią wyposażenie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP i kościoła pw. św. Józefa oraz cerkwi pw. św. Równiej Apostołów Marii Magdaleny a także znajdują się w obrębie Zespołu Rezydencyjnego Książąt Czartoryskich. Ze względów bezpieczeństwa nie publikuje się szczegółowych informacji o tych obiektach (tab. nr 5).

Tabela nr 5. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w mieście Puławy

Lp.	Obiekt/zespół obiektów	Nr wpisu do rejestru zabytków
1	11 obiektów znajdujących się w obrębie Zespołu Rezydencyjnego Czartoryskich: – sarkofag Augusta i Marii-Zofii Czartoryskich, rzeźba w kształcie rzymskiego pomnika nagrobego (1800-1801 r.) aut. Maksymiliana Labourea; – dwie rzeźby porfirowe przedstawiające lwy przed Świątynią Sybilli; – rzeźba śpiąca puma (obecnie w Domu Gotyckim); – rzeźba ołtarzyk rzymski (obecnie we wnętrzu Świątyni Sybilli); – cztery grupy puttów pierwotnie nad bramą wjazdową i na bramie parkowej – obecnie na tarasie przy elewacji frontowej pałacu; – rzeźba Tankred i Klorynda, aut. F. Lazariniego (w Domku Chińskim); – Stella Arabska – pomnik nagrobny tatarski (w Domku Chińskim).	B/370
2	11 pozycji wyposażenia dawnej kaplicy pałacowej (obecnie pw. Wniebowzięcia NMP), w której znajduje się dekoracja malarska kopuły	B/368
3	108 pozycji to wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Józefa przy ul. Włostowickiej	B/369
4	14 pozycji wyposażenia cerkwi prawosławnej pw. św. Równiej Apostołów Marii Magdaleny	B/268

5.5. Zabytki archeologiczne w gminnej ewidencji zabytków

Stanowiska archeologiczne są istotnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach Puław. Na terenie miasta

znajduje się 29 stanowisk archeologicznych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Wykaz stanowisk przedstawia tabela poniżej (tabela nr 6). Stanowiska zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP 74-75, 74-76). W obrębie obszaru 74-75 wyznaczono jedno stanowisko – nr 4, relikty wodociągu z XVII w., w obrębie osady pałacowej. W obszarze 74-76 podczas prowadzonych prospekcji terenowych odkryto 25 stanowisk, zlokalizowanych głównie w części południowo-wschodniej miasta, tj. na terenie Włostowic. Są to w większości ślady osadnictwa (tj. punkty, na których zlokalizowano zabytki ruchome typu: ceramika, narzędzia krzemienne, metalowe, itp.) lub osady z wielu okresów chronologicznych, poczynając od neolitu (2 poł. IV – II tys. p.n.e), poprzez epokę brązu (II tys. p.n.e.), okres wpływów rzymskich (I – IV w. n.e.), wczesne średniowiecze (VI – poł. XIII w.) po czasy nowożytne. W 2012 r. na zlecenie Miasta Puławy zostały przeprowadzone archeologiczne powierzchniowe badania weryfikacyjne.

Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są głównie na terenach prywatnych, na obszarach użytków rolnych, leśnych lub w obrębie zabudowy siedliskowej.

Ewidencja stanowisk archeologicznych jest zbiorem otwartym, zawsze istnieje możliwość, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Tabela nr 6. Spis stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków z terenu Miasta Puławy

Lp.	Nazwa miejscowości	Obszar AZP	Nr w miejscowości	Nr na obszarze
1	Puławy	74-76	1	
2	Parchatka	74-76	12	60
3	Parchatka	74-76	13	61
4	Puławy	74-76	1	20
5	Puławy	74-76	2	46
6	Puławy	74-76	3	47
7	Puławy	74-75	4	4
8	Puławy	74-76	18	88
9	Puławy-Włostowice	74-76	13	78
10	Puławy-Włostowice	74-76	16	81
11	Puławy-Włostowice	74-76	17	87
12	Skowieszyn	75-76	4	42
13	Skowieszyn	74-76	14	42
14	Włostowice	74-76	1	43
15	Włostowice	74-76	2	44
16	Włostowice	74-76	3	45
17	Włostowice	74-76	16	67
18	Włostowice	74-76	17	68
19	Włostowice	74-76	4	69
20	Włostowice	74-76	5	70
21	Włostowice	74-76	6	71
22	Włostowice	74-76	7	72
23	Włostowice	74-76	8	73

24	Włostowice	74-76	9	74
25	Włostowice	74-76	10	75
26	Włostowice	74-76	11	76
27	Włostowice	74-76	12	77
28	Włostowice	74-76	14	79
29	Włostowice	74-76	15	80

Zasady ochrony regionalnego dziedzictwa archeologicznego wymagają ustanowienia szczególnych zasad zabezpieczenia zabytków archeologicznych przed ich zniszczeniem lub uszkodzeniem. W stosunku do stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w granicy obszaru objętego programem ochrony zabytków - zewidencjonowanych w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków powinny obowiązywać następujące zasady:

- wszelkie prace, roboty budowlane, które przekształcają powierzchnię terenu lub inne działania, którym towarzyszą roboty ziemne realizowane w granicach zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych wymagają uzyskania warunków i wytycznych konserwatorskich. W tym celu przed przystąpieniem do robót budowlanych i innych prac ziemnych urząd konserwatorski ustala rodzaj i zakres niezbędnych do przeprowadzenia badań archeologicznych;
- wszelkie inwestycje liniowe (drogi, sieci) oraz budowle kubaturowe, w ramach których wykonywane będą roboty budowlane i inne prace ziemne realizowane w granicach stanowisk archeologicznych wymagają przeprowadzenia niezbędnych ratowniczych badań archeologicznych, których rodzaj i zakres ustali organ konserwatorski;
- jeżeli na obszarze objętym programem zostanie znaleziony przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, należy ten przedmiot przy użyciu dostępnych środków zabezpieczyć i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków a jeśli nie jest to możliwe Prezydenta Miasta, celem ustalenia dalszego toku postępowania.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Porządkowanie informacji i diagnozowanie sytuacji w konkretnym obszarze – w tym przypadku ochrony dziedzictwa kulturalnego – umożliwi analiza SWOT. Jest to jedna z najbardziej popularnych metod analizy strategicznej pozwalająca skonfrontować ze sobą pozytywne i negatywne czynniki wewnątrz oraz na zewnątrz jednostki. Jej przeprowadzenie ułatwia również identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Tabela nr 7. Analiza SWOT

Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne mające wpływ na dziedzictwo kulturowe Miasta Puławy	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Atrakcyjne położenie miasta w Trójkącie Turystycznym Puławy-Kazimierz Dolny-Nałęczów o nieprzeciętnych walorach widokowych, historycznych i kulturowych, sprzyjające rozwojowi turystyki; - Przychylność władz samorządowych i otwartość na współpracę; - Walory turystyczne regionu (tereny chronione, dziedzictwo historyczne); - Duży potencjał kulturowy, liczne zabytki oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej; - Obecność regionalistów i znawców lokalnej historii – działalność Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta; - Muzea o regionalnym i ponadregionalnym znaczeniu, Muzeum Czartoryskich w Puławach, nowo otwarte Muzeum Badań Polarnych;; - Kalendarz imprez cyklicznych organizowanych w mieście; - LOT „Kraina Lessowych Wąwozów” jako animator i organizator turystycznych na terenie Gminy; - Działalność Centrum Informacji Turystycznej; - Korzystne położenie względem sieci komunikacyjnej - linii kolejowej nr 7, drogi ekspresowej S12 i S17, dwie przeprawy mostowe na rzece Wiśle; - Atrakcyjne położenie nad rzeką Wisłą; zrewitalizowana Marina Puławy i bulwary wiślane; - Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące ochroną obiekty zabytkowe na terenie miasta; - Uchwała w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków; - Zaktualizowana gminna ewidencja zabytków; 	<ul style="list-style-type: none"> - Mniejsza atrakcyjność turystyczna Puław względem Kazimierza Dolnego; - Niewystarczające środki finansowe w budżecie miasta na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego; - Niewielka baza noclegowa i zaplecze turystyczne (wypożyczalnie sprzętu, przewodnicy); - Niezadawalający stan zachowania części obiektów zabytkowych i postępujący proces ich niszczenia; - Brak miejsca/imprezy skupiającej miłośników lokalnej historii; - Niewystarczające środki na rozszerzenie działalności Muzeum Czartoryskich w Puławach; - Niska świadomość istnienia LOT w ogólnej świadomości mieszkańców; - Brak środków na rozszerzenie działalności CIT np. zwiększenie ilości akcji, wprowadzenie jednolitych działań promocyjnych i materiałów brandingowych; - Intensywny ruch samochodowy, także przelotowy, prowadzony ulicami centrum miasta; - Brak wyraźnie zaznaczonego centrum miasta; - Niespójność architektoniczna; - Mała świadomość właścicieli obiektów zabytkowych, brak pomysłów i możliwości wykorzystania obiektów, brak środków finansowych; - Postępująca wymiana starego, okazałego drzewostanu na krzewy ozdobne i drzewa o niskim znaczeniu dla miejskiego ekosystemu, szczególnie na terenach należących do spółdzielni; - Zmniejszający się udział kultury wysokiej (także tej związanej z dziedzictwem Rodu Czartoryskich) na rzecz rozrywki i kultury popularnej; - Brak wystarczających środków na objęcie akcją edukacyjną wszystkich uczniów szkół podstawowych; - Niewystarczające działania na rzecz poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych;

<ul style="list-style-type: none"> - Opracowywanie Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy od roku 2007 r. oraz systematyczne opracowywanie sprawozdań z ich realizacji; - Baza wiedzy o zabytkach i zewnętrznych źródłach finansowania działań związanych z ochroną zabytków, opieką nad zabytkami i dziedzictwem kulturowym na miejskiej stronie internetowej www.pulawy.eu; - Duża powierzchnia terenów zielonych; - Znana marka i dobry wizerunek Puław; - Filozofia wpływająca ze sloganu promocyjnego miasta „Puławy z myślą o człowieku”; - Aktywność mieszkańców udzielających się w organizacjach pozarządowych oraz amatorskim ruchu artystycznym; - Otwarcie zmodernizowanego budynku POK „Dom Chemika” - rozszerzenie i zwiększenie intensywności jego działalności; - Otwarcie Mediateki – nowej siedziby głównej Biblioteki Miejskiej w Puławach, co wiąże się z rozszerzeniem i ze zwiększeniem intensywności jej działalności; - Miejska akcja edukacji kulturalnej „Cooltura na okrągło”; - Przebudowa i adaptacja Pałacu Marynki do funkcji muzealno-wystawienniczej, edukacyjnej oraz kulturalno-artystycznej – dobra praktyka i nowe miejsce na kulturalnej mapie miasta. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Uwzględnienie w większym stopniu dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych i programach rozwojowych gminy, powiązanie promocji dziedzictwa kulturalnego z turystyką; - Duży potencjał Zespołu Rezydencyjnego Czartoryskich, jako nowego Pomnika Historii przyciągającego turystów; - Bliskość Kazimierza Dolnego i Nałęczowa, przyciągających turystów; - Bezpośrednie sąsiedztwo rzeki Wisły i związana z tym atrakcyjność w zakresie turystyki wodnej; - Możliwość skorzystania z ulgi podatkowej na zakup i remont 	<ul style="list-style-type: none"> - Polityka finansowa rządu, której skutkiem jest deficyt budżetowy gmin poprzez nakładanie na samorządy nowych zadań bez dodatkowego wsparcia finansowego na ich realizację; - Pogarszający się stan techniczny obiektów zabytkowych na terenie miasta; - Zniekształcenie obszarów zabudowy historycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, wbrew lokalnej tradycji, architekturze i historycznym uwarunkowaniom; - Obniżanie się poziomu wody w rzece Wiśle i związane z tym utrudnienia w prowadzeniu turystyki wodnej;

<p>objektu zabytkowego wprowadzona w rządowym programie „Polski Ład”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępności do zabytków przez wprowadzanie nowoczesnych, bazujących na technologiach internetowych systemów informacji turystycznej; - Potencjał dla rozwoju produktów regionalnych, związany z modą na tego typu produkty; - Systematyczne zwiększanie się technologicznych możliwości prezentowania i promowania oferty kulturalnej Miasta na zewnątrz; - Potencjał do rozwoju różnych form turystyki - turystyka camperowa, wodna, piesza, rowerowa, konna, tematyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększające się koszty remontów obiektów zabytkowych; - Działania inwestycyjne prowadzone m.in. przez prywatnych właścicieli obiektów, w których interes indywidualny inwestora jest przedkładany nad dobro społeczne; - Duże nakłady konieczne do wyprodukowania i wypromowania produktów regionalnych; - Zmniejszenie oryginalnej, związanej z tradycją oferty kulturalnej na rzecz rozrywki i popkultury, brak środków finansowych na wdrożenie oryginalnych projektów kulturalnych; - Emigracja zarobkowa wykształconych i młodych ludzi poza granice kraju oraz do dużych ośrodków miejskich oraz postępujący spadek liczby mieszkańców (wyludnianie gminy) i starzenie się społeczeństwa powodujące brak chętnych osób do podjęcia zawodów związanych z obsługą ruchu turystycznego; - Rozluźnienie się więzi rodzinnych i brak przywiązania do miejsca zamieszkania.
---	---

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE ORAZ ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy dokument zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami koncentruje się na realizacji celów związanych z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego, zahamowania procesów degradacji zabytków wyeksponowanie poszczególnych obiektów oraz walorów krajobrazu kulturowego, oraz zwiększenia atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych a także na działaniach edukacyjnych.

W niniejszym dokumencie wyznaczone zostały dwa priorytety, cele szczegółowe oraz działania stanowiące kontynuację Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy na lata 2019-2022.

Tabela nr 8. Zadania w ramach Priorytetu I

Priorytet I: DBAŁOŚĆ O ZACHOWANIE ISTNIEJĄCYCH WALORÓW ZABYTKOWYCH	
Cel szczegółowy I.1: Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych.	
DZIAŁANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI

<p>I.1.1. Zgodnie z uchwałą nr XLIX/469/18 Rady Miasta Puławy z dnia 22 lutego 2018 r. przeznaczanie środków finansowych z budżetu Miasta na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość dofinansowanych zadań; - Rodzaj obiektu; - Właściciel obiektu; - Wysokość przekazanych środków; - Zakres przeprowadzonych prac.
<p>I.1.2. Prowadzenie monitoringu możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, w tym również z różnych programów i inicjatyw europejskich, przeznaczonych na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego;</p>	<p>Ilość aktualizacji na stronie informacji o możliwościach pozyskania środków na stronie internetowej www.pulawy.eu</p>
<p>I.1.3. Wsparcie informacyjne dla właścicieli obiektów zabytkowych;</p>	<p>Ilość udzielonych informacji.</p>
<p>Cel szczegółowy I.2: Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów.</p>	
<p>DZIAŁANIA</p>	<p>SPOSÓB WERYFIKACJI</p>
<p>I.2.1. Publikowanie materiałów informacyjnych związanych z zasobem zabytkowym (w tym archeologicznym) i dziedzictwem kulturalnym Puław (publikacje naukowe, foldery, ulotki, katalogi wystaw, przewodniki);</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzaj publikacji; - Ilość publikacji; - Nakład/zasięg; - Sposób dystrybucji.
<p>I.2.2. Atrakcyjne przedstawianie obiektów zabytkowych jako miejsc odpowiednich do organizacji różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych, sportowych oraz jako elementów charakterystycznych dla Miasta do realizacji filmowych, w mediach społecznościowych Stworzenie hasztagu: #puławyczartoryskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość wydarzeń w miejscach zabytkowych; - rodzaj wydarzeń w miejscach zabytkowych; - Ilość wzmianek w mediach społecznościowych; - Liczba hasztagów.
<p>I.2.3 Nawiązanie współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa w celu aktualizacji portalu zabytki.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość aktualizacji.
<p>Cel szczegółowy I.3: Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy.</p>	
<p>DZIAŁANIA</p>	<p>SPOSÓB WERYFIKACJI</p>
<p>I.3.1. Ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość opracowanych dokumentów planistycznych; - Ilość przyjętych dokumentów planistycznych.
<p>I.3.2. Realizacja zasad ochrony konserwatorskiej w odniesieniu do historycznego układu urbanistycznego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rodzaj i zakres podjętych działań.
<p>I.3.3. Bieżące zadania dla gminnej ewidencji zabytków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakładanie nowych kart adresowych w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków dla zabytków dotychczas nieuwzględnionych w ewidencji, a istotnych dla obrazu dziedzictwa kulturowego na terenie miasta; 2. Systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane nowe dane i aktualizowaną 	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość kart dodanych; - Ilość kart usuniętych.

<p>w przypadku zmian w wyniku rozbiórek i remontów dokumentację fotograficzną;</p> <p>3. Skreślenia z ewidencji obiektów przebudowanych, które utraciły swoje walory lub obiektów wyburzonych.</p>	
<p>I.3.4. Stworzenie koncepcji mających na celu wykorzystanie potencjału terenu centrum Puław (ul. Centralna, ul. Piłsudskiego, teren po dawnym dworcu PKS oraz plac F. Chopina).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj i zakres podjętych działań.
<p>I.3.5 Wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego Puław we współpracy ze stowarzyszeniami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość i rodzaj akcji; – Ilość uczestników.
<p>Cel szczegółowy I.4: Dbałość o nekropolie i miejsca pamięci narodowej oraz tereny zielone z terenu Miasta.</p>	
<p>DZIAŁANIA</p>	<p>SPOSÓB WERYFIKACJI</p>
<p>I.4.1. Stała opieka nad pomnikami i miejscami pamięci, utrzymanie cmentarzy komunalnych i obiektów grobownictwa wojennego na cmentarzu wojskowym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj podejmowanych działań; – Wysokość wydatkowanych środków.
<p>I.4.2. Porządkowanie mogił m.in. na cmentarzu włostowickim stanowiących miejsca pamięci, a także tych pozostających w utrzymaniu Miasta oraz wykonywanie niezbędnych prac w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	
<p>I.4.3. Utrzymanie w dobrym stanie terenów zielonych, określenie potrzeb i zakresu prac w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	
<p>Cel szczegółowy I.5: Współpraca z innymi podmiotami administrującymi obiektami zabytkowymi oraz określanie warunków współpracy z nimi.</p>	
<p>DZIAŁANIA</p>	<p>SPOSÓB WERYFIKACJI</p>
<p>I.5.1. Współpraca Miasta ze związkami wyznaniowymi będącymi właścicielami i zarządcami zabytków sakralnych (kościół, cmentarze), umożliwiającą wspieranie ich działań przy podejmowaniu niezbędnych prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj i zakres podjętych działań; – Wysokość wydatkowanych środków; – Partnerzy.
<p>I.5.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Puław.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj i zakres podjętych działań; – Wysokość wydatkowanych środków; – Partnerzy.
<p>Cel szczegółowy I.6. Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.</p>	

DZIAŁANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
I.6.3. Określenie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych oraz zasad dotyczących funkcjonowania, lokalizacji i wystroju sezonowych ogródków gastronomicznych w obszarze zabytkowego układu urbanistycznego miasta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	– Rodzaj i zakres podjętych działań;

Tabela nr 9. Zadania w ramach Priorytetu II

Priorytet II: WYKORZYSTANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W POLITYCE ROZWOJU MIASTA	
Cel szczegółowy II.1: Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego.	
DZIAŁANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
II.1.1. Rozwijanie istniejących produktów turystycznych oraz tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów.	<ul style="list-style-type: none"> – Rodzaj produktów turystycznych; – Wysokość wydatkowanych środków.
II.1.2. Organizacja i kontynuacja organizacji imprez, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym. Organizacja imprez promujących dziedzictwo historyczne i kulturalne książąt Czarotoryskich <ul style="list-style-type: none"> – Europejskie Dni Dziedzictwa, – Noc Muzeów, – Konkursy promujące dziedzictwo historyczne, w tym konkurs plastyczny „Najpiękniejsza kartka urodzinowa dla Księżnej Izabeli” – Całoroczne projekty Biblioteki Miejskiej w Puławach z zakresu edukacji czytelniczej, kulturalnej i regionalnej realizowane we współpracy z placówkami oświatowymi; – Kiermasze Klubu Twórców Ludowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość imprez; – Liczba uczestników; – Liczba nadesłanych prac.
II.1.3. Realizacja poprzez Centrum Informacji Turystycznej w Puławach zadań związanych z promocją dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość działań; – Ilość uczestników.
II.1.4. Rozszerzanie i odpowiednie eksponowanie kolekcji muzealnej w Muzeum Czarotoryskich w Puławach. <ul style="list-style-type: none"> – Dostosowanie oświetlenia w salach ekspozycyjnych i systemu wystawienniczego; – Zakup i pozyskanie eksponatów związanych z rodem Czarotoryskich i z epoką Oświecenia; – Organizacja wystaw czasowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ilość przeprowadzonych adaptacji; – Ilość wystaw czasowych – Ilość pozyskanych eksponatów; – Ilość zwiedzających (frekwencja).
Cel szczegółowy II.2: Wykorzystanie Internetu i multimediów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych.	

DZIAŁANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
II.2.1. Systematyczna aktualizacja miejskiej strony internetowej w obszarze informacji związanych z zabytkami, turystyką, gminną ewidencją zabytków, nowymi odkryciami historycznymi itp.	– Ilość aktualizacji.
Cel szczegółowy II.3: Promocja Puław na forum krajowym i zagranicznym	
DZIAŁANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
II.3.1. Promocja walorów zabytkowych i kulturowych miasta na targach, sympozjach i konferencjach.	– Ilość działań; – Ilość odbiorców.
II.3.2. Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów o zasięgu ogólnopolskim poświęconych dziedzictwu kulturowemu miasta.	– Ilość działań; – Ilość uczestników.
II.3.3. Rozwój działalności Centrum Informacji Turystycznej.	– Ilość działań; – Ilość uczestników.
II.3.4. Koncepcja promocji Puław jako miejsca idealnego dla turysty jednodniowego i weekendowego	– Ilość działań; – Ilość odbiorców.
II.3.5 Dostosowanie powierzchni Muzeum Czartoryskich do zwiększonego ruchu turystycznego w tym dla osób niepełnosprawnych. – poszerzenie powierzchni wystawienniczej, użytkowej i magazynowej na potrzeby muzeum; – Szkolenie pracowników muzeum z tematyki dostępności; – dostosowanie sal wystawiennicze dla osób z różnymi potrzebami poprzez zniwelowanie barier oraz wprowadzenie nowych rozwiązań poprawiających dostępność oferty muzeum, z naciskiem na osoby ze specjalnymi potrzebami; – opracowanie nowej oferty edukacyjnej oraz kulturalnej skierowanej do osób ze specjalnymi potrzebami oraz skorygowanie już istniejącej; – wdrożenie zestawu „dobrych praktyk”, które będą pomocne wszystkim odwiedzającym przed skorzystaniem z oferty Muzeum - czytelne informacje o utrudnieniach i udogodnieniach przed każdym rodzajem zajęć edukacyjnych oraz przed wydarzeniami kulturalnymi. Informacje te będą zamieszczane na stronach internetowych placówki, w mediach społecznościowych, będą dostępne bezpośrednio w muzeum lub telefonicznie; – opracowanie makiety dotykowej puławskiego parku oraz makiet dotykowych poszczególnych obiektów np. Świątyni Sybilli i Domu Gotyckiego wraz z odpowiednimi opisami (druk wypukły lub alfabet Brajla); – przygotowanie wirtualnego oprowadzania po ekspozycji na wyższych piętrach (brak windy), które będą prezentowane na multimedialnych stołach na parterze pałacu. Wykorzystanie możliwości gogli VR poprzez dodanie aplikacji, dzięki której możliwe będzie zobaczenie wyższych pięter pałacu wraz z ekspozycją oraz wnętrza obiektów parkowych, do których jest utrudniony dostęp;	– Ilość przeszkolonych osób; – Rodzaj i ilość wdrożonych rozwiązań.

- umieszczenie w salach ekspozycyjnych i w obiektach parkowych rozszerzonych opisów w różnych wersjach językowych, które dotyczą obiektów i najciekawszych eksponatów; tyflografiki; - stworzenie przestrzeni edukacyjnych, które ze względu na specyfikę siedziby muzeum, muszą być mobilne i uniwersalne.	

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- ⤷ instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowa parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- ⤷ instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);
- ⤷ instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- ⤷ instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- ⤷ instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;

2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Finansowanie tych działań jest obowiązkiem nie tylko właściciela zabytku, lecz także każdego podmiotu mającego tytuł prawny do zabytku. Ochrona zabytków i opieka nad nimi mogą być finansowane z różnych źródeł w zależności od typu działań. Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić na krajowe i zagraniczne. Do źródeł krajowych należą dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne; Fundusz Termomodernizacji i Remontów, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) a także programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, fundusze fundacyjne i Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków.

Do źródeł zagranicznych to m.in. źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych, m.in. RPO, POIiS (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko); źródła z programu Polska Cyfrowa PO PC 2014 – 2020; źródła pozaunijne – Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

W Art. 77 ustawy został określony katalog działań podlegających dofinansowaniu:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;

9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru. W przypadku gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych a także jeśli stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac - dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Jednocześnie łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

➤ **Dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie** – przyznawane są zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace

konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Terminy składania wniosków: prace planowane - do 30 listopada roku poprzedzającego rok wykonywania prac; refundacja - do 30 czerwca roku, w którym dotacja ma być udzielona (obejmuje dofinansowanie prac przeprowadzonych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku).

➤ **Rządowy Program Odbudowy Zabytków**

Jest to program kierowany bezpośrednio do jednostek samorządu terytorialnego, a za ich pośrednictwem również do innych podmiotów zobowiązanych do opieki nad zabytkami. Dofinansowanie będzie przyznawane na realizację zadań inwestycyjnych związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Może być przeznaczony na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego albo na udzielenie dotacji samorządowej na takie prace. Dofinansowanie z Programu może wynieść maksymalnie 98% wartości inwestycji, a minimalny wkład własny - 2%.

Wnioski będą mogły być składane w aplikacji Polski Ład udostępnionej przez BGK, w jednej z trzech kategorii:

- do 150 000 zł;
- do 500 000 zł;
- do 3 500 000 zł.

➤ **Dotacje wojewódzkie**

Na podstawie art. 18 pkt 7 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z budżetu Województwa Lubelskiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie województwa lubelskiego. Zasady udzielania dotacji celowej określa uchwała nr XXXVIII/682/09 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 9 grudnia 2009 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Nabór wniosków o udzielenie dotacji odbywa się w systemie ciągłym od 1 stycznia do dnia 31 maja roku, w którym dotacja ma być udzielona.

➤ **Dotacje z budżetu Miasta Puławy** – przyznawane są zgodnie z uchwałą nr XLIX/469/18 Rady Miasta Puławy z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków. Wniosek o przyznanie dotacji na następny rok budżetowy należy składać do Prezydenta Miasta Puławy w terminie do 15 września każdego roku. Zakres dotacji, jej wysokość oraz nazwę podmiotu otrzymującego dotację

określa uchwała budżetowa. Podstawą rozliczenia dotacji jest sprawozdanie z wykonania prac lub robót, które podmiot otrzymujący dotację składa Prezydentowi Miasta Puławy w terminie 30 dni od dnia zakończenia prac lub robót wraz z protokołem odbioru lub innym dokumentem potwierdzającym wykonanie prac.

➤ **Konkurs „Zabytek Zadbany”**

Nadzór nad konkursem w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego sprawuje Generalny Konserwator Zabytków, natomiast procedury konkursowe prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. Konkurs „Zabytek Zadbany” ma na celu promocję właściwej opieki nad zabytkami. Ma charakter otwarty i nieodpłatny a adresowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Konkurs ogłaszany jest w kilku kategoriach:

1. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu;
2. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe);
3. Adaptacja obiektów zabytkowych;
4. Architektura i budownictwo drewniane;
5. Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne);
6. Kategoria specjalna: właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

➤ **Fundusz Termomodernizacji i Remontów**

Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Z programu mogą skorzystać właściciele zasobów mieszkaniowych (gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, właściciele mieszkań zakładowych i prywatni właściciele).

Program realizowany jest na podstawie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Obejmuje on dwa główne moduły – wsparcie przedsięwzięć termomodernizacyjnych i wsparcie przedsięwzięć remontowych. Wprowadza także dodatkowe wsparcie dla właścicieli budynków mieszkalnych objętych w przeszłości czynszem regulowanym. Wsparcie jest udzielane w postaci tzw. premii, czyli spłaty części kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia. Spłata jest dokonywana ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, obsługiwanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego i zasilanego ze środków budżetu państwa.

➤ **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)**

NFOŚiGW zajmuje się realizacją polityki ekologicznej w Polsce. Wspiera polskie samorzady, przedsiębiorstwa, podmioty publiczne, organizacje społeczne a także osoby fizyczne. NFOŚiGW organizuje konkursy i programy, w ramach których przydzielane są pieniądze na rzecz ochrony środowiska. NFOŚiGW podlega nadzorowi Ministra Środowiska, zaś fundusze wojewódzkie – właściwym zarządom województw. W oparciu o Wspólną Strategię działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024 realizuje politykę ochrony środowiska w kraju. Wspólna strategia sporządzana raz na 4 lata stanowi jednolitą podstawę zarówno dla strategii NFOŚiGW jak i poszczególnych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Z NFOŚiGW finansowane są również prace termomodernizacyjne w obiektach zabytkowych.

➤ **Program Kultura – Interwencje**

Celem programu jest tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie regionalnym, lokalnym i krajowym, a także upamiętniania polskiego dziedzictwa historycznego poprzez finansowe wsparcie realizacji projektów upowszechniających dorobek kultury i zwiększających obecność kultury w życiu społecznym. Pilotażowa edycja programu odbyła się w 2013 roku. O dofinansowanie w ramach programu mogą się ubiegać samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem instytucji współprowadzonych wpisanych w rejestrze instytucji kultury, dla których organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji współprowadzonych wpisanych w rejestrze organizatorów samorządowych), organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, a także podmioty prowadzące działalność gospodarczą wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub do Krajowego Rejestru Sądowego.

➤ **Finansowanie z fundacji**

Istnieje możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych dotyczących ochrony dziedzictwa narodowego poprzez różnego rodzaju fundacje działające na terenie kraju. Są to m.in. fundacje bankowe, Fundację LOTTO, Fundację Polska Miedź KGHM, Fundację PGNiG.

➤ **Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków**

Przepisy dotyczące państwowego funduszu celowego pn. Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków weszły w życie 1 stycznia 2018 r. na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Fundusz początkowo zasilony został z kar administracyjnych oraz nawiązek orzekanych przez sądy za przestępstwa popełniane przeciwko zabytkom. Nowelizacja zakłada wprowadzenie

administracyjnych kar pieniężnych w miejsce grzywien wyznaczanych wskutek postępowań w sprawach o wykroczenia. Kary administracyjne są nakładane przez Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków od 1 stycznia 2018 r.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków w założeniu ma pozwolić na szybkie ratowanie zabytków uszkodzonych, np. wskutek katastrof takich jak powódzie czy pożary. Środkami Funduszu dysponuje Generalny Konserwator Zabytków, działający w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

➤ **Program dotacyjny „Niepodległa”**

Biuro „Niepodległa” powstało w 2017 roku, by łączyć różne inicjatywy organizowane z okazji obchodów setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i odbudowy polskiej państwowości oraz realizować Wieloletni Program Rządowy „Niepodległa” na lata 2017-2022. 2 grudnia 2022 roku Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nazwa Biuro „Niepodległa” zastąpiła dotychczas stosowaną nazwę Biuro Programu „Niepodległa”. Działalność Biura „Niepodległa” jest finansowana z budżetu Państwa w ramach środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Program „Niepodległa” jest skierowany do szerokiego grona odbiorców, wspierając działania o charakterze kulturowym, artystycznym, edukacyjnym, upamiętniające wydarzenia i ludzi ze szczególnym uwzględnieniem pamięci i tradycji regionalnej, lokalnej i rodzinnej wpisanej i tworzącej historię narodową. W programie mogą wziąć udział samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem instytucji współprowadzonych wpisanych w rejestrze instytucji kultury, dla których organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji współprowadzonych wpisanych w rejestrze organizatorów samorządowych) oraz organizacje pozarządowe.

I tak do programu dotacyjnego „Niepodległa” 2023 złożonych zostało łącznie 1191 wniosków, w tym 566 wniosków samorządowych instytucji kultury i 625 wniosków organizacji pozarządowych. Dofinansowanie otrzymało 163. wnioskodawców – 83 samorządowe instytucje kultury i 80 organizacji pozarządowych. Łączna kwota zarezerwowana na realizację projektów wyniosła 6 milionów złotych. Poszczególne projekty mogły starać się o dotację w wysokości od 10 do 100 tysięcy złotych.

➤ **Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który corocznie ogłasza odpowiednie konkursy. Są to między innymi:

- Badanie polskich strat wojennych. Strategicznym celem programu jest wsparcie działalności instytucji w kwestii badań proweniencyjnych odnośnie do strat wojennych poniesionych w związku z II wojną

- światową w zakresie zbiorów pochodzących z kolekcji publicznych, prywatnych i związków wyznaniowych. Wspierane są kwerendy archiwalne, digitalizacja źródeł, wydawnictwa, konferencje, szkolenia, budowa stron internetowych i organizacja wystaw poświęconych stratom wojennym lub badaniom proveniencyjnym.
- Groby i cmentarze wojenne w kraju. Celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń.
 - Infrastruktura domów kultury. Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.
 - Kultura ludowa i tradycyjna. Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.
 - Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju. Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.
 - Ochrona zabytków. Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.
 - Ochrona zabytków archeologicznych. Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.
 - Wspieranie działań muzealnych. Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych.

Kreatywna Europa

Kreatywna Europa 2021 – 2027 to unijny program wspierający europejskie działania z sektorów kultury, kreatywnych i audiowizualnego. Głównymi celami programu są wsparcie ponadnarodowego obiegu europejskich dzieł i twórców, promocja i ochrona różnorodności kulturowej i językowej oraz europejskiego

dziedzictwa kulturowego, budowanie kompetencji profesjonalistów, rozwój publiczności, włączanie społeczne poprzez kulturę i sztukę, zielona transformacja sektorów oraz wykorzystanie technologii i innowacji w celu dostosowania sektorów do zmian cyfrowych.

W programie biorą udział wszystkie kraje należące do Unii Europejskiej oraz kraje nie należące do UE, które znajdują się na aktualnej liście opublikowanej przez EACEA. Program jest zarządzany przez Europejską Agencję Wykonawczą ds. Edukacji i Kultury, która działa pod nadzorem Komisji Europejskiej. Program składa się z trzech komponentów: MEDIA, Kultura oraz międzysektorowego. Budżet programu zaplanowany na okres siedmiu lat wynosi 2,4 mld euro.

➤ **Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.**

Ustawa określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji – skupiając się w głównej mierze na prowadzeniu procesu rewitalizacji. W szczególności oznacza to charakterystykę związanych z rewitalizacją uchwał rady gminy, a także trybu i konsekwencji ich podejmowania. Dla gmin prowadzących działania rewitalizacyjne istotne jest, że zasady realizacji rewitalizacji wprowadzone w 2015 roku nie uległy zmianie. Podstawą nadal jest gminny program rewitalizacji. W obecnej perspektywie finansowej na lata 2021-2027 projekty mają być finansowane ze środków programów regionalnych, zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), jak i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+).

➤ **Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego Perspektywa 2021 - 2027**

Kwota zaproponowana w projekcie Umowy Partnerstwa na lata 2021-27 to ponad 2,4 mld euro. Pieniądze te podzielono według algorytmu opartego na kryteriach takich jak liczba ludności czy PKB per capita (stosunek wartości Produktu Krajowego Brutto w cenach bieżących do liczby ludności danego obszaru).

Pieniądze dostępne w ramach polityki spójności zostaną przeznaczone na realizację inwestycji w obszarze innowacji, przedsiębiorczości, cyfryzacji, ochrony środowiska, efektywności energetycznej, edukacji, rynku pracy i spraw społecznych, infrastruktury transportowej, ochrony zdrowia, kultury i turystyki oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W oparciu o ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami pełna realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków przez samorząd gminny powinna przebiegać dwutorowo, uwzględniając zarówno opiekę nad zabytkowymi obiektami

i obszarami, których właścicielem lub współwłaścicielem jest Miasto Puławy jak i kształtowanie przestrzeni publicznych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego wraz z krajobrazem kulturowym na całym obszarze Miasta Puławy.

Miasto Puławy jest właścicielem sześciu obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, z czego trzy wpisane są do rejestru zabytków. Wykaz został przedstawiony w tabeli poniżej (tabela nr 10).

Tabela nr 10. Wykaz obiektów zabytkowych będących własnością Miasta Puławy

Lp.	ADRES	OBIEKT
1	ul. Głęboka 7A	Oranżeria tzw. Domek Grecki w Zespole Rezydencyjnym Czartoryskich, ob. Biblioteka Miejska w Puławach
2	ul. Kazimierska 2	Pałac Marynki
3	ul. marsz. Józefa Piłsudskiego 43	budynek mieszkalno-użytkowy
4	ul. Marsz. Józefa Piłsudskiego 83	budynek mieszkalny
5	ul. Włostowicka	Figura Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej z XIX w.
6	ul. Głęboka	Mostek na „Głęboką drogą”

* obiekty zaznaczone kolorem wpisane są do rejestru zabytków

Wieloletnia Prognoza Finansowa przyjęta została uchwałą Rady Miasta Puławy nr LV/478/22 z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej Miasta Puławy na lata 2023-2027. W wykazie przedsięwzięć ujęto pozostałe programy, projekty i zadania, finansowane ze środków własnych, w tym zadanie: „Przebudowa i rewaloryzacja Pałacu Marynki w Puławach”. Zadanie inwestycyjne jest realizowane przez Wydział Rozwoju Miasta UM Puławy, w cyklu wieloletnim w latach 2018-2027. W roku 2022 wykonano aktualizację koncepcji architektoniczno-funkcjonalnej przebudowy. W roku 2023, w ramach zadania inwestycyjnego „Przebudowa i rewaloryzacja Pałacu Marynki w Puławach” planowane jest przystąpienie do opracowania dokumentacji projektowo kosztorysowej na przebudowę i rewaloryzację zabytkowego Pałacu Marynki dla potrzeb jego przystosowania do funkcji muzealno-wystawienniczej, edukacyjnej oraz kulturalno-artystycznej” wraz z pełnieniem kompleksowego nadzoru autorskiego. Opracowanie projektowe obejmować będzie zabytkowy budynek Pałacu Marynki w Puławach wraz z otoczeniem i ogrodzeniem, wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod numerem A/150 oraz dwa budynki towarzyszące: gospodarczy i garażowy.

Przetarg na dokumentację ogłoszono 23 maja 2023 r. z terminem złożenia ofert do 9.06.2023 r. Planowany okres opracowania dokumentacji to 12 miesięcy od podpisania umowy z wykonawcą. Na realizację zadania w budżecie miasta na rok 2023 zabezpieczono kwotę w wysokości 150 000 zł. Łączne nakłady finansowe na realizację przedsięwzięcia to kwota w wysokości 27 377 362 zł. Planowany limit zobowiązań wynosi 27 150 000 zł.

11. PODSUMOWANIE

Niniejsze opracowanie uwzględnia elementy zalecane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa przy opracowywaniu tego typu dokumentów. Praca nad dokumentem obejmowała fazę poznawczą (analiza istniejących materiałów o charakterze strategicznym i planistycznym, rozpoznanie zasobu dziedzictwa kulturowego gminy), fazę analiz i wniosków (analiza stanu dziedzictwa z określeniem szans i zagrożeń) i fazę programowania (określenie priorytetów, kierunków działań i zadań wraz z instrumentarium).

Gminny programu opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy jest jednym z elementów polityki samorządowej, który pozwala na planowe i racjonalne podejmowanie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. W oparciu o Gminny program opieki nad zabytkami możliwe jest również inicjowanie i wspieranie zadań z zakresu ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kultury.

12. BIBLIOGRAFIA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
3. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.
4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane.
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.
9. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
11. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach.
12. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.
13. Ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.
14. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.
15. Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Puławy na lata 2019-2022.
16. Materiały konserwatorskie udostępnione przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.
17. www.isap.sejm.gov.pl.

13. SPIS TABEL

1. Tabela nr 1. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Puławy.
2. Tabela nr 2. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków z terenu Miasta Puławy.
3. Tabela nr 3. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków z terenu Miasta Puławy.
4. Tabela nr 4. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków Miasta Puławy.
5. Tabela nr 5. Spis stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków z terenu Miasta Puławy.

6. Tabela nr 6. Analiza SWOT.
7. Tabela nr 7. Zadania w ramach Priorytetu I.
8. Tabela nr 8. Zadania w ramach Priorytetu II.
9. Tabela nr 9. Wykaz obiektów zabytkowych będących własnością Miasta Puławy.